

Stockholm

Riksidrottsförbundets (RF:s) stadgemall för idrottsföreningar med kommentarer

Stadgemallen är fastställd av riksidrottsstyrelsen senast den 17 januari 2022.

Kommentarerna till stadgemallen är en uppdatering gjord av arbetsgruppen "Föreningens ABC", inom RF-SISU Stockholm, vilken består av Bengt Svensson, Urban Dahlberg, Håkan Nilsson, Stefan Ålander och Christer Pallin.

Även om stadgemallen i sig enbart är en mall ger flera av paragraferna uttryck för grundläggande principer som måste finnas för att en förening ska kunna vara medlem i specialidrottsförbund (SF) inom RF. Dessa paragrafer finns också i RF:s egna stadgar (se ffa 8 kap. RF:s stadgar) och i de flesta SF:s stadgar.

Men, viktigast är dock vad föreningens medlemmar själva avser när de formulerar den egna föreningens stadgar. Föreningens stadgar kan sägas utgöra det avtal som medlemmarna har slutit mellan sig för sin verksamhet, och då är det grundläggande att medlemmarna är klara över vad de har kommit överens om i sitt "medlemsavtal". Skulle medlemmarna anta stadgar som strider mot stadgemallen och därmed RF:s och SF:s stadgar kan det innebära ett ifrågasättande av föreningens medlemskap inom idrottsrörelsen. Medlemmarna är då ansvariga för att antingen ändra sina föreningsstadgar, eller riskera att föreningen inte får vara kvar som medlem inom RF.

Innehåll

1 kap Allmänna bestämmelser

- 1 § Ändamål
- 2 § Föreningens namn m.m.
- 3 § Sammansättning, tillhörighet m.m.
- 4 § Beslutande organ
- 5 § Verksamhets- och räkenskapsår
- 6 § Firmateckning
- 7 § Stadgeändring
- 8 § Tvist/skiljeklausul
- 9 § Upplösning av föreningen

2 kap Föreningens medlemmar

- 1 § Medlemskap
- 2 § Medlems skyldigheter och rättigheter
- 3 § Medlems deltagande i den idrottsliga verksamheten
- 4 § Utträde
- 5 § Uteslutning m.m.
- 6 § Överklagande
- 7 § Medlemskapets upphörande

3 kap Årsmöte

- 1 § Tidpunkt och kallelse (alt 1)
- 1 § Tidpunkt och kallelse (alt 2)
- 2 § Förslag till ärenden att behandlas av årsmötet
- 3 § Sammansättning och beslutsförhet (alt 1)
- 3 § Sammansättning och beslutsförhet (alt 2)
- 4 § Rösträtt samt yttrande- och förslagsrätt på årsmötet
- 5 § Ärenden vid årsmötet
- 6 § Valbarhet
- 7 § Extra årsmöte
- 8 § Beslut och omröstning
- 9 § Ikraftträdande

4 kap Valberedning

- 1 § Sammansättning
- 2 § Åligganden

5 kap Revision

- 1 § Revisorer och revision

6 kap Styrelsen

- 1 § Sammansättning
- 2 § Styrelsens åligganden
- 3 § Kallelse, beslutsförhet och omröstning
- 4 § Överlåtelse av beslutanderätten

7 kap Övriga föreningsorgan

- 1 § Kommittéer, arbetsgrupper och andra underliggande föreningsorgan
- 2 § Instruktioner
- 3 § Budget och verksamhetsplan

Bilaga

1 kap Allmänna bestämmelser

1 § Ändamål

Föreningen har som ändamål att bedriva idrottslig verksamhet i enlighet med "Idrottsrörelsens verksamhetsidé, vision och värdegrund" (1 kap. RF:s stadgar, **bilaga**).

Föreningen ska bedriva följande idrotter:

.....

med särskild inriktning att:

.....

Kommentar

Ändamål

Stadgarnas ändamålsparagraf är en av de viktigaste paragraferna i föreningens regelverk. Av den ska det framgå vilken verksamhet medlemmarna i föreningen utövar, och också närmare om syftet. Här kan man oftast få klart för sig om föreningen är ideell eller inte.

För att försäkra sig om att idrottsföreningarna delar de gemensamma värderingar som idrottsrörelsen står för finns en hänvisning till den för idrotten övergripande Idrottens verksamhetsidé, vision och värdegrund enligt 1 kap RF:s stadgar (se bilaga).

Utöver detta kan varje förening skraddarsy det ändamål, syfte och uppgift som man särskilt önskar stå för. Om medlemmarna vill att föreningens verksamhet ska ha breddkaraktär, kan det anges i stadgarna. Vill medlemmarna att föreningen ska ha elitinriktad idrottsverksamhet som profil, anges det. Den angivna föreningsprofilen kan styra tillströmningen av nya medlemmar. Om någon inte vill satsa elitmässigt på konståkning väljer hen inte den klubb som uttalat detta ändamål, utan söker kanske medlemskap i den konståkningsklubb som sätter breddverksamheten främst.

Skraddarsy föreningens ändamål

Varje förening kan utifrån sina egna förutsättningar, behov och värderingar formulera sitt eget ändamål. För det första kan det vara lämpligt att skriva in i stadgarna vilka idrotter föreningen vill ha på sitt program. En fotbollsklubb nöjer sig förmodligen med att skriva in att föreningen ska ägna sig åt fotboll. Om medlemmarna genom årsmötesbeslut dessutom vill att föreningen ska syssla med skidsport, tas det in i stadgarna under ändamålet.

Förutom vilken idrott som ska utövas i föreningen, kan ändamålsparagrafen mycket väl också innehålla vilken inriktning medlemmarna vill ha på sin idrottsliga verksamhet. En förening som i ändamålsparagrafen skriver in att den i huvudsak ska syssla med ungdoms- och motionsverksamhet, kan inte utan stadgeändring börja satsa för att få fram ett elitlag. Omvänt kan tänkas att en förening med elitinriktning kan välja att inte ha till exempel en omfattande verksamhet på motionsnivå. Hur man vill ha det i föreningen bestämmer medlemmarna på årsmötet, och som i all demokratisk föreningsverksamhet är det majoritetsbeslut som avgör. Den minoritet i föreningen som inte kan, vill eller önskar ställa upp på majoritetens vilja, får ta konsekvenserna och lämna föreningen eller ompröva sitt ställningstagande och respektera det ändamål som antagits av föreningen.

Fleridrottsförening – sektioner

Under ändamålsparagrafen bör det skrivas in vilka idrotter föreningen tänker utöva. Flera idrotter på programmet betyder inte att föreningen måste organisera sig i flera idrottssektioner. Med sektion menar vi inom idrotten en förenings underavdelning, med normalt en egen utsedd sektionsledning. Sektionen är inte juridiskt självständig utan ingår i en och samma juridiska person, idrottsföreningen.

En förening som har flera idrotter på sitt program (vilket framgår av ändamålsbeskrivningen) får själv välja om den vill organisera verksamheten i olika sektioner, eller på annat sätt. För att underlätta för dem som önskar idrottssektioner finns regler för detta i slutet av stadgemallen (7 kap. 1 §–3 §).

Det är alltid föreningen i sin helhet som är medlem i ett eller flera specialidrottsförbund (SF), och det är alltid föreningen som med sina samlade tillgångar svarar för de förpliktelser som kan uppkomma mot föreningen. Ur medlemssynpunkt kan dock ett SF vilja ha information – statistik med mera som bara rör den idrott som förbundet organiserar – och på grund av det kan årsrapporter och andra handlingar vara utformade så att bara en viss sektionens verksamhet ska anges. Därför kan det ibland framstå som om det bara är sektionen som är medlem i SF, men en sektion är inte en självständig juridisk person enligt vår definition och kan därför inte vara medlem i en annan organisation.

2 § Föreningens namn m.m.

Föreningens fullständiga namn är

.....

Föreningens organisationsnummer är

.....

Föreningen har sin hemort i kommun.

Kommentar

Föreningens namn samt ändring av namn

För att alla ska veta att det är föreningens egna stadgar, ska det stå i ingressen att det är ”Stadgar för den ideella föreningen”. På den streckade linjen skrivs föreningens fullständiga namn. Om så önskas kan en förkortning av namnet tilläggas inom parentes.

Särskilt när föreningen ingår avtal med andra är det viktigt att det fullständiga namnet används. Eftersom det är föreningen i sin helhet som är den juridiska personen kan avtal inte slutas under till exempel fotbollssektionens eller ungdomskommitténs namn. Men företrädare för sektioner eller kommittéer kan teckna föreningens firma, om de använder föreningens fullständiga namn och har fått delegeringsbeslut (se vidare under avsnitt om firmateckning).

När föreningen ansöker om medlemskap i SF prövas om föreningens namn kan godkännas. Det är därför viktigt att känna till vilka principer som gäller för godkännande av namn inom idrotten.

Om föreningen inte redan är medlem inom RF, ska SF – innan de beslutar om medlemskap – kontrollera med RF att föreningens namn inte är olämpligt eller går att förväxla med annan medlemsförenings namn.

Namnkontroll hos RF ska också göras när en förening vill ändra sitt namn. En flersektionsförening ska ansöka om namnändring hos samtliga SF där föreningen är medlem.

Föreningsnamn som lätt kan förväxlas med namnet på en annan medlemsförening i RF får inte godkännas. Detsamma gäller om namnet väcker anstöt, löje eller obehag.

Namnet på en idrottsförening bör inte innehålla orden: förbund, svenska, läns, distrikts eller liknande, eftersom dessa ord står för riks- eller regionalorganisation. Namnet bör inte heller innehålla orden sektion eller allians, då detta leder tanken till en underavdelning inom en förening eller en sammanslutning av lokala föreningar, till exempel bingoallians. Slutligen bör namnet tala om att föreningen är ideell och sysslar med idrott. Något av orden: förening, klubb, sällskap eller liknande bör kombineras med något av orden: idrott, sport, handboll, ishockey, bil eller liknande.

Föreningens organisationsnummer och hemort

Enligt beslut på Riksidrottsmötet 2009 måste alla idrottsföreningar inom RF ha ett organisationsnummer. Ansökan om organisationsnummer görs hos Skatteverket på en särskild blankett, "Ansökan, Organisationsnummer för ideell förening" (SKV 8400) som finns på Skatteverkets webbplats. Av blanketten framgår vilka handlingar som ska bifogas. Det kostar inget att ansöka om ett organisationsnummer.

Det är viktigt att ange föreningens hemort (säte) i stadgarna. Hemorten styr den idrottsliga distriktstillhörigheten men avgör också den rättsliga hemvisten (t.ex. under vilken domstol föreningen hör). Det normala är att föreningens hemort är där verksamheten bedrivs eller där de flesta medlemmarna bor. Det räcker att ange kommunen där föreningen finns. Man kan också ange både ort och kommun. Även om hemorten är i en kommun kan föreningen också bedriva verksamhet i andra kommuner. Tillhör medlemmarna olika kommuner kan det vara bra att kontakta fritidsförvaltningen för samråd om bidrag etc. För föreningar som vill vara anslutna i RF kan hemorten inte ligga utanför Sveriges gränser.

Om det skulle behövas, finns det inget som hindrar att föreningen byter sin hemort. Beslut om stadgeändring måste i så fall göras. Följden kan bland annat bli att föreningen administrativt kommer att tillhöra ett annat idrottsdistrikt.

Föreningar med riksupptag har enbart en hemvist och en tillhörighet till distrikt och SDF.

Bildandedatum och tidpunkt för stadgeändringar

I ingressen till stadgemallen kan skrivas in i när föreningens bildades. Föreningens "födelsedag" är bra att ha nedskrivet med tanke på firandet av jubileer och den idrottshistoriska vårdsnaden av föreningen i övrigt.

Viktigare är kanske ändå att veta om och när stadgeändringar har gjorts. I stadgarna bör det därför skrivas in datum för det årsmöte som beslöt att ändra stadgarna och vilken paragraf som ändrats. Har det gjorts ändringar vid olika årsmöten fylls de olika datumen i. Om stadgarna i sin helhet är reviderade räcker det med att ange att nya stadgar antagits vid det aktuella årsmötet. Om detta sköts noggrant förebyggs konflikter som annars kan uppstå på grund av att stadgarna inte har blivit uppdaterade. Det är inte ovanligt med tvister på årsmöten när medlemmarna har olika uppfattningar om vilka stadgar som ska gälla. En korrekt uppdatering av stadgarna skapar trovärdighet för regelverket bland medlemmarna och gentemot utomstående.

För det mesta brukar föreningar söka medlemskap i det SF som hör till respektive idrott. Om föreningen vill delta med lag i serieverksamhet i fotboll, ansöker föreningen om medlemskap i Svenska Fotbollförbundet. Önskar några av klubbens medlemmar delta i tävlingsverksamhet i skidor, blir Svenska Skidförbundet det förbund dit medlemsansökan skickas. Det finns inget som säger att en förening måste vara ansluten till ett förbund för att syssla med en viss idrott, men det finns klara fördelar med det, till exempel för att delta i tävlingsverksamhet.

3 § Sammansättning, tillhörighet m.m.

Föreningen består av de fysiska personer som har beviljats medlemskap i föreningen.

Föreningen är medlem i följande specialidrottsförbund (SF):

Svenska

Svenska

och är därigenom även ansluten till Sveriges Riksidrottsförbund (RF).

Genom medlemskap i SF blir föreningen även medlem i RF-SISU (distrikt), vilket är det distrikt där föreningen har sin hemort.

Genom medlemskap i SF blir föreningen dessutom medlem i
specialidrottsdistriktsförbund (SDF), vilket är det SDF där föreningen har sin hemort.

Föreningen är skyldig att följa ovan nämnda organisationers stadgar, tävlingsregler och fattade beslut.

Föreningen ska verka för att styrelsen, valberedningen, kommittéer och andra organ får sådan sammansättning att mångfald inklusive jämställdhet mellan kvinnor och män nås och att ungdomar ingår.

På begäran av RF och övriga organ enligt 8 kap. 5 RF:s stadgar, är föreningen skyldig att lämna uppgifter m.m.

Kommentar

Sammanfattning, tillhörighet

En idrottsförening som vill vara medlem i ett SF inom RF får enbart bestå av fysiska personer som medlemmar. Förutom i 3 § i stadgemallen finns denna regel angiven i 8 kap. 6 § första stycket i RF:s stadgar. Det betyder att en idrottsförening inte får ha andra föreningar som medlemmar. Inte heller kan föreningen ha ett aktiebolag som medlem. Men föreningen kan äga ett aktiebolag eller ha samarbetsavtal med andra föreningar (t.ex. farmarklubbar) och andra juridiska personer.

Inom idrotten finns ett flertal föreningar på lokal nivå som består av andra föreningar som medlemmar. Dessa samverkansformer brukar vi kalla allianser. Begreppet allians är ingen vedertagen juridisk (eller ens idrottsjuridisk) term. Inom idrotten menas vanligtvis en lokal sammanslutning av föreningar för speciella syften. Alliansen kan inte bli medlem i SF. Mestadels är allianserna ett samverkansorgan där till exempel gemensamma (idrottspolitiska) frågor drivs i förhållande till kommunen. En fara med alliansformen är om en ekonomisk verksamhet bedrivs till förmån för föreningarna som ingår i alliansen. Då kan statusen som ideell förening bli ifrågasatt, eftersom en ideell förening inte får bedriva ekonomisk verksamhet som gynnar medlemmarnas ekonomiska intresse.

Medlemskap i ett eller flera SF

När en förening efter ansökan blivit medlem i ett eller flera SF, tillhör föreningen detta/dessa SF och därmed RF. Tillhörigheten skrivs lämpligen in i stadgarna och då blir även frågan om utträde ett ärende som årsmötet ska besluta om med nödvändig majoritet. Genom sitt medlemskap har föreningen accepterat de villkor och regler som finns både i SF:s och i RF:s stadgar. Eftersom följderna av medlemskapet är viktiga även för medlemmarna i föreningen är det principiellt viktigt att behandla frågan om tillhörighet på årsmötet. Både frågan om fotbollsklubben ska uppta skidor på programmet, och frågan om föreningen ska söka medlemskap i Svenska Skidförbundet är ytterst årsmötesfrågor.

Villkoren för förenings medlemskap i SF finns angivna i respektive SF:s stadgar och även i 8 kap. 1 § i RF:s stadgar. Enligt dessa regler får en ideell förening bli medlem i SF om nedanstående villkor är uppfyllda:

1. Ansökningen om medlemskap är upprättad enligt RF:s föreskrifter, vilket även innebär uppgift om föreningens organisationsnummer, och är åtföljd av föreningens stadgar, vilka ska upprättas på grundval av RF:s stadgemall för idrottsföreningar. Om en sökande förening bedriver idrottslig verksamhet endast som en del av annan huvudsaklig verksamhet, och därför inte har stadgar som anknyter till RF:s stadgemall, är det tillräckligt att föreningen skriftligen förbinder sig att i sin idrottsliga verksamhet tillämpa de regler som är vedertagna inom idrottsrörelsen och på vilka RF:s stadgar bygger.
2. Föreningen bedriver sådan idrottsverksamhet som administreras av det SF man lämnat in ansökan till och uppfyller även de särskilda villkor för medlemskap som SF har i sina stadgar.
3. Föreningen har förbundit sig att i sin idrottsliga verksamhet följa RF:s och respektive SF:s stadgar, tävlingsregler och beslut fattade av överordnat idrottsorgan.

4. Föreningens namn inte är olämpligt och kan inte heller förväxlas med namnet på en redan ansluten förening i RF.
5. Föreningen har betalat de avgifter som SF kan ha bestämt.

SF får även avslå ansökan om medlemskap om det av särskild anledning kan antas att föreningen inte kommer att följa idrottens värdegrund enligt 1 kap. eller vad som i övrigt föreskrivs i RF:s eller SF:s stadgar.

Om SF inte godkänner en förenings ansökan, får föreningen överklaga beslutet hos Riksidrottsnämnden (RIN) enligt reglerna i 15 kap. i RF:s stadgar.

Distriktstillhörighet

Föreningen är medlem i ett eller flera SF och tillhör det specialidrottsdistriktsförbundet (SDF) och det RF-SISU distrikt (Distrikt) inom vars gränser föreningen har sin hemort. Distriktstillhörigheten är alltså beroende av var föreningen har sin hemort, och kan inte ändras om inte föreningen byter hemort (stadgeändring). En fotbollsklubb i Kramfors tillhör Ångermanlands Fotbollförbundet och RF-SISU Västernorrland, oberoende av vad distriktet eller klubben anser. Om klubben väljer att bli medlem i Svenska Innebandyförbundet, kommer den automatiskt att tillhöra även Västernorrlands Innebandyförbundet.

Det är inte alltid SDF-gränserna överensstämmer med RF-SISU-distriktets gränser. SF väljer i allt större utsträckning att organisera sina distrikt efter den egna verksamhetens förutsättningar och spridning i landet. Mindre förbund har därför oftast ett mindre antal SDF som är geografiskt större. Det saknar i praktiken betydelse och regler finns dessutom för hur RF-SISU distrikt ska sköta relationerna till SDF med avvikande gränser.

Lojalitet mot överordnade förbunds beslut och regler

Genom medlemskapet förpliktar sig föreningen att följa överordnade organisationers stadgar, regler och beslut. Görs inte det finns risk att föreningen utesluts ur förbunden.

Föreningarna är också skyldiga att ställa föreningens handlingar till förfogande samt lämna begärda uppgifter på begäran av respektive förbunds styrelse. Flertalet SF har hittills inte använt sig av denna bestämmelse systematiskt men utvecklingen visar att fler och fler SF vill få större kunskap om föreningarnas ekonomi och organisation. Därför har bland annat beslutats att föreningar årligen ska skicka in sina ekonomiska berättelser och årsmötesprotokoll.

Att föreningarna och deras medlemmar ska följa fastställda tävlingsregler och tävlingsbestämmelser borde vara självklart för alla. Sanktionerna mot regelbrott brukar också kunna accepteras inom ramen för de gällande reglerna. Vad kanske inte alla tänker på, är att en förening faktiskt kan riskera att uteslutas ur sitt förbund om den vid upprepade tillfällen inte följer vad som föreskrivs i tävlingsreglerna/tävlingsbestämmelserna.

4 § Beslutande organ

Föreningens beslutande organ är årsmötet, extra årsmöte och styrelsen.

Kommentar

Beslutande organ

Det som kan vara intressant med denna paragraf är inte det som står, utan snarare det som uttryckligen inte står i paragrafen. Att årsmötet (inklusive extra årsmöte) är föreningens högsta beslutande organ borde vara självklart. Att styrelsen är föreningens högsta beslutande organ när årsmötet *inte* är samlat borde också vara klart för alla. Men var i hierarkin kommer sektionmöten, sektionsledningar, kommittéer, klubbdirektören med flera in?

Som redogjorts för är en grundläggande förutsättning att en förening över huvud taget ska existera i juridisk mening, att ett antal individer gått samman och träffat avtal (antagit stadgar) om att i organiserade former samverka för ett gemensamt ändamål, samt att man också har utsett en styrelse som ska företräda föreningen. Stadgarna ska även innehålla ett antal obligatoriska delar för att betraktas som fullständiga stadgar. En viktig sådan del är reglerna om hur föreningsbeslut ska tas. Hur föreningsbeslut fattas är dock beroende av hur föreningen är organiserad, och därför är det viktigt att känna till vilka allmänna principer som gäller.

En viktig princip på organisationsrättens område är att förekommande föreningsorgan inom samma beslutskedja har en inbördes rangordning. Det innebär att underordnade organ i föreningen måste följa de beslut och instruktioner som överliggande organ i beslutskedjan har fattat. I en förening är årsmötet (och extra årsmöte) det högsta beslutande organet. Under det kommer föreningens styrelse, och under styrelsen kommer sektioner, kommittéer, anställda i föreningen, funktionärer med flera enligt den beslutsordning som föreningen bestämmer. Om rangordningen skulle vara annorlunda, finns risk för att föreningens juridiska status kan ifrågasättas. I klartext bör därför varning utfärdas för bland annat de fleridrottsföreningar där underavdelningarna vuxit sig så självständiga att föreningens styrelse och årsmöte i praktiken inte längre utövar formell beslutanderätt över dem.

5 § Verksamhets- och räkenskapsår

Föreningens verksamhetsår och räkenskapsår omfattar tiden fr.o.m den 1 januari t.o.m den 31 december.

Kommentar

Verksamhets- och räkenskapsår

Angivandet av räkenskapsår är en av de obligatoriska stadgeföreskrifter (se ovan) som ska finnas för att stadgarna ska anses fullständiga. Räkenskapsår och verksamhetsår, som ska omfatta 12 månader, sammanfaller och redovisas i årsberättelsen genom den ekonomiska berättelsen respektive styrelsens verksamhetsberättelse.

Den angivna tiden för räkenskaps- och verksamhetsåret varierar idag mellan olika föreningar. Den vanligast förekommande är dock kalenderår, det vill säga tiden 1/1–31/12, vilket också är det räkenskapsår som främst bestäms i bokföringslagen (BFL). Kalenderåret är sannolikt också den bästa perioden eftersom föreningens bokföring då kommer att stämma överens med tider för kontrolluppgifter, räntebesked med mera. Utöver kalenderår finns möjlighet enligt BFL att ha brutet räkenskapsår det vill säga till exempel tiden 1/7–30/6 (s.k. budgetår). Ändring av räkenskapsår ska anmälas till Skatteverket.

För vissa föreningar har perioden valts med hänsyn till den idrottsliga verksamhet som bedrivs. Skidklubbar brukar till exempel ofta ha brutet räkenskapsår i någon form, eftersom den idrottsliga verksamheten huvudsakligen äger rum under vinterhalvåret. Klubbar som till största delen har verksamhet under vår sommar och höst har som regel kalenderåret som räkenskapsår.

Ibland förekommer ett begrepp i stadgarna som kallas för styrelsens arbetsår. Det bör inte förväxlas med verksamhets- och räkenskapsåret. Arbetsåret är tiden från ett årsmöte till och med nästa årsmöte, den tid som en styrelse är vald för (vissa ledamöter kan väljas för två arbetsår åt gången). Att arbetsåret skiljer sig från verksamhets- och räkenskapsåret utgör inget praktiskt problem. En ny styrelse som väljs på ett årsmöte inträder visserligen en tid in på påbörjat verksamhetsår, men frågan om ansvarsfrihet följer alltid den tid som styrelseledamöter suttit i styrelsen. För att få full ansvarsfrihet för ett helt arbetsår krävs alltså beslut på två årsmöten.

6 § Firmateckning

Föreningens firma tecknas av styrelsen gemensamt.

Styrelsen har rätt att delegera firmateckningsrätten till två styrelseledamöter gemensamt eller till en eller flera särskilt utsedda personer.

Den som genom delegation fått fullmakt att företräda föreningen ska åiterrapportera till styrelsen.

Kommentar

Firmateckning – fullmakter med mera

Ett av de grundläggande villkoren för en rättskapabel ideell förening är att det finns en utsedd styrelse. För att föreningen ska kunna fungera som självständig juridisk person i relation till myndigheter, domstolar och tredje man måste den företräddas av en eller flera fysiska personer. Att hela styrelsen har rätt att företräda föreningen (teckna föreningens firma) faller sig därför naturligt.

Men det skulle vara ganska opraktiskt om hela styrelsen alltid skulle skriva under olika handlingar. Därför är det vanligt att styrelsen genom delegeringsbeslut bestämmer att firman även får tecknas av andra. En förutsättning för att styrelsen ska få ge firmateckningsrätt är dock att inte föreningens stadgar, eller årsmötet, har inskränkt styrelsens behörighet. Något som särskilt bör tänkas på när det exempelvis gäller avtal om fast egendom eller större ekonomiska åtaganden.

Delegeringsbeslut som kan gälla att styrelseledamöter gemensamt eller var för sig får teckna föreningens firma, eller som kan gälla annan enskild person, bör utformas skriftligen för att det inte ska råda tvekan om beslutets innebörd. Vanligtvis brukar styrelsen besluta om firmatecknare vid det konstituerande sammanträdet, dvs. första styrelsesammanträdet efter årsmötet. Ofta krävs också ett bestyrkt protokollsutdrag från föreningen för att till exempel kvittera ut bank- och postmedel.

För att begränsa riskerna vid överlåtelse av firmateckningsrätt kan det vara betydelsefullt att sätta olika krav på firmateckningen för olika konton. Föreningens bank kan lämpligen kontaktas för råd om detta. Om föreningen har ett kapitalkonto där större delen av föreningens kapital finns samlat kan det vara bra om teckningsrätten ges till mer än en person för detta konto. Uttag på konton med begränsade medel kan delegeras till en person för att det ska fungera praktiskt med betalning av löpande utgifter. Ett annat sätt att förhindra att kassan länsas på ett oplanerat sätt kan vara att sätta beloppsgränser för uttag av enskilda föreningsföreträdare. Det kan också vara lämpligt att lämna utdrag på vilka som har rätt att teckna föreningens firma till dem man har återkommande kontakt med som resebyråer eller sporthandlare.

När någon behörig person företräder föreningen gentemot annan är det viktigt att föreningens fullständiga namn (jfr ovan under 2 §) anges. Under föreningens namn skriver firmatecknare under. Om firmatecknare enbart anger sitt namn utan att ange föreningens namn finns det risk att de personligen blir ansvariga för den förbindelse som ingås.

Styrelsen är sysslomän som har fått medlemmarnas förtroende

"Varder man av annan ombunden, att å dess vägnar något syssla och uträtta, och säger där ja till; tage fullmakt, och ligge där sedan hans vårdnad å; gøre ock redo och besked för det han om händer får." (Västgötalagen från år 1220).

Så lyder den gamla lagregeln om sysslomän. Styrelseledamöter kan mycket väl betraktas som sysslomän. De har fått medlemmarnas uppdrag och förtroende att sköta och tillvarata föreningens intressen. Genom att låta sig väljas att ingå i styrelsen har de valda sagt ja till uppdraget, och därmed har ledamöterna åtagit sig ett förtroendeförhållande till föreningen.

Styrelsen är skyldig att arbeta för att förverkliga föreningens ändamål och även i övrigt hålla sig inom den ram som medlemmarna i stadgeform har bestämt ska gälla. Styrelsen ska därutöver följa vad som föreskrivs i allmän lag i olika avseenden.

Om förtroendet för styrelsen brister är det naturligt att medlemmarna väljer en ny styrelse, som bättre svarar upp mot det som medlemmarna önskar. Omvänt gäller också att en föreningsstyrelse självmant bör avgå om den känner att medlemmarnas förtroende inte längre finns.

Behörighet respektive befogenhet

Den som genom sin ställning eller genom särskilt beslut (fullmakt) har fått rätt att företräda föreningen kan sägas ha *behörighet* att företräda föreningen. Denna rätt kan begränsas genom att till exempel i en fullmakt ange inom vilka gränser avtal får träffas för föreningens räkning. Den begränsade rätten brukar kallas för firmatecknarens *befogenhet*.

Behörighet respektive befogenhet är viktiga begrepp för att avgöra när en rättshandling är bindande eller inte gentemot föreningen. Om en föreningsföreträdare är behörig att ingå en rättshandling men saknar befogenhet att göra det kan föreningen bli bunden av denna rättshandling om motparten var i god tro. Skulle en styrelse genom avtal med tredje man komma överens om något som förutsätter stadgeändring, är sådant avtal med all sannolikhet ogiltigt, även om motparten var i god tro, eftersom styrelsen inte är behörig att fatta beslut om stadgeändring.

Frågor om behörighet och befogenhet kan vara svåra att bedöma, och här finns inte utrymme till ytterligare fördjupning. Vad som är viktigt att känna till i föreningslivet är att en förening ibland kan bli bunden av avtal som ingås av behörig företrädare trots att den personen inte fått befogenhet att ingå avtalet.

Det är därför bra om antalet behöriga firmatecknare/företrädare kan begränsas, och att det klart anges vilka befogenheter de har. Det kan också vara bra att underrätta de vanligaste motparterna som till exempel bank, resebyrå, sportaffär med flera om vilka som har rätt att teckna föreningens firma och inom vilka (belopps-)gränser detta får ske. Skulle en behörig företrädare i form av tränaren köpa en träningsresa till USA för damlaget i fotboll, när resebyrån fått besked från föreningen att tränaren endast har rätt att beställa resor till lagets seriematcher i Sverige, finns sannolikt inget bindande avtal mellan föreningen och resebyrån eftersom resebyrån inte kan anses ha varit i god tro.

7 § Stadgeändring

För ändring av dessa stadgar krävs beslut av årsmöte med minst 2/3 av antalet lämnade röster.

Förslag till ändring av stadgarna får skriftligen lämnas av såväl medlem som styrelsen.

Kommentar

Stadgeändring

Stadgarna är det regelverk som medlemmarna gemensamt har kommit överens om ska gälla för föreningen. Stadgarna kan liknas vid ett avtal, ett standardavtal, mellan medlemmarna. En stadgeändring är därför ett viktigt beslut som inga andra än medlemmarna själva kan avgöra.

Medlemmarna fattar beslut genom att delta i årsmötet. Årsmötet är beslutsmässigt med det antal röstberättigade medlemmar som deltar i mötet (se nedan). Därför är det önskvärt, nästan ett krav, att medlemmarnas intresse för föreningen är så pass stort att de deltar i det högsta beslutande organet i föreningen kontinuerligt. Föreningen kommer att få problem om intresset för årsmötena är lågt. Det är av yttersta vikt att medlemmarna själva tar ansvar för föreningen genom att delta i

beslutsprocessen. Föreningen är en sammanslutning av medlemmar, och utan medlemmar finns inte heller föreningen.

För att vara säker på att flertalet medlemmar vill göra en stadgeändring finns ett krav på så kallad kvalificerad majoritet för beslut om stadgeändring. Den kvalificerade majoritet som krävs enligt stadgemallen är 2/3 av antalet avgivna röster på årsmötet. Inget hindrar dock att föreningar skärper denna regel till exempel till 3/4, och/eller gör ett tillägg att stadgeändringen även ska godkännas genom beslut av ytterligare ett årsmöte som ska hållas en viss tid efter det ordinarie årsmötet. Det senare något långsammare förfaringssättet rekommenderas inte med hänsyn till att stadgar normalt bör kunna uppdateras med jämna mellanrum.

Förslag till stadgeändring kan läggas fram av både styrelsen och enskilda medlemmar. Däremot har inte föreningsorganen under styrelsen, som sektioner, kommittéer med flera, förslagsrätt. Men inget hindrar att samtliga föreningsmedlemmar som tillhör exempelvis orienteringssektionen skriver under en gemensam motion om att lägga ned orienteringen (stadgeändring av ändamålet) och föreslår att denna verksamhet får överföras till en separat bildad orienteringsklubb.

8 § Tvist/skiljeklausul

Talan i tvist där parterna är, eller när omtvistat rättsförhållande gällde var, enskild medlem, funktionär, förening, IdrottsAB, SDF, Distrikt, SF, RF, Antidopingstiftelsen eller Antidoping Sverige AB (ADSE) får inte väckas vid allmän domstol. Sådan tvist ska, utom ifall då annan särskild ordning är föreskriven i SF:s eller RF:s stadgar, avgöras enligt ett av RS fastställt reglemente för Idrottens skiljenämnd.

Talan måste anhängiggöras senast inom två år från tvistens uppkomst.

Kommentar

Frågan om skiljeklausuler och skiljeförfarande som alternativ till domstolsprövning infördes genom beslut av Riksidrottsmötet 1993. Därefter har skrivningen under hand ändrats och finns idag införd under 2 kap. 8 § RF:s stadgar, vars lydelse också återfinns i stadgemallen.

Skrivningen anger när en tvist ska avgöras av Idrottens skiljenämnd. Syftet med stadgandet är att förstärka idrottsrörelsens suveränitet att inom sig lösa uppkomna tvister. Klausulen omfattar uppkommande rättstvister mellan angivna parter utom sådana fall som ska prövas i särskild ordning enligt RF:s eller SF:s stadgar. Det innebär bland annat att ärenden enligt 14 och 15 kap RF:s stadgar är undantagna och att SF i sina stadgar kan ha en skiljeklausul av annat innehåll, såsom exempelvis Svenska Fotbollförbundet och Svenska Ishockeyförbundet har beslutat om.

9 § Upplösning av föreningen

För upplösning av föreningen krävs beslut av årsmöte med minst 2/3 av antalet lämnade röster.

I beslut om upplösning av föreningen ska anges dels att föreningens tillgångar ska användas till ett av föreningen bestämt idrottsfrämjande ändamål, dels var den upplösta föreningens handlingar m.m. ska arkiveras t.ex. i folkrörelsearkiv eller motsvarande.

Beslutet, tillsammans med kopia av årsmötets protokoll, revisionsberättelse samt balans- och resultaträkningar, ska omedelbart skickas till föreningens SF (Svenska XX).

Kommentar

Upplösning av föreningen

Det ska finnas regler i stadgarna för hur det går till att lägga ned en förening. På samma sätt som för stadgeändring kan det vara intressant för medlemmarna att bestämma med vilken kvalificerad röstmajoritet beslut om nedläggning ska tas. Dessa regler kan skärpas om föreningen vill. I det här fallet, till skillnad från stadgeändring, kan det kännas befogat för många föreningar att ha en regel att nedläggningsbeslutet även ska godkännas genom beslut av ytterligare ett årsmöte hållet med en viss tids mellanrum.

I stadgarna ska det även anges hur föreningens tillgångar ska hanteras vid upplösning. En principiellt viktig regel för idrotten är att tillgångarna ska användas för ett bestämt idrottsfrämjande ändamål. Det betyder att föreningen kan fatta beslut om att skänka överblivna tillgångar i form av idrottsutrustning, anläggningar, kontanta medel med mera till en systerförening på orten eller till sitt SDF eller SF. Årsmötet får aldrig besluta att behållningen ska delas mellan medlemmarna. Om det görs finns risken att de enskilda medlemmarna och ansvarig styrelse personligen kan bli ansvariga.

I praktiken kan en nedläggning av föreningen gå till så att årsmötet tar ett formellt beslut om nedläggning och ger i uppdrag åt valda företrädare (likvidatorer), som kan vara styrelsen, att enligt beslutet sköta likvidationen (nedläggningen) av föreningen. Om medlemmarna vill, efter det att likvidatorerna fullgjort sin uppgift att realisera tillgångarna med mera, kan de samlas igen för att genom beslut bekräfta nedläggningen.

Beslutet om nedläggning och den ekonomiska slutredovisningen av föreningens tillgångar ska omedelbart skickas in till respektive SF. Föreningens organisationsnummer bör även avregistreras hos Skatteverket.

2 kap Föreningens medlemmar

Kommentar

Under denna samlingsrubrik har de stadgeregler som har direkt betydelse för medlemskapet i föreningen samlats. Villkoren för att få ett medlemskap i föreningen och den för idrottsrörelsen viktiga öppenhetsprincipen kommer först. Medlemmens rättigheter och skyldigheter har samlats i en paragraf. Därefter ett mycket centralt stadgande för idrottsrörelsen som handlar om idrottsutövares deltagande i den idrottsliga verksamheten. Avsnittet avslutas med en redogörelse för medlems utträde respektive uteslutning ur föreningen.

1 § Medlemskap

Alla personer som vill stödja föreningens ändamål har rätt att beviljas medlemskap. Ansökan om medlemskap får avslås endast om det kan antas att sökanden kommer att motarbeta föreningens ändamål, idrottens värdegrund eller på annat sätt skada föreningens intressen.

Medlemskap beviljas av styrelsen eller av den som styrelsen delegerat beslutanderätten till. Medlemskapet gäller tills vidare.

Beslut att avslå medlemsansökan ska fattas av styrelsen. Innan sådant beslut fattas ska personen i fråga ges tillfälle att inom viss tid, minst 14 dagar, yttra sig över de omständigheter som är anledningen till att medlemskapet ifrågasätts.

I beslutet att avslå medlemsansökan ska skälen redovisas samt anges vad den medlemssökande ska iakttä för att överklaga beslutet. Beslutet ska inom tre dagar från dagen för beslutet skriftligen skickas till den som fått avslag på medlemsansökan.

Beslut att avslå medlemsansökan får överklagas av den sökande inom tre veckor till aktuellt SF.

Kommentar

Medlemskap

Styrelsen är föreningens högsta beslutande organ när årsmötet inte är samlat. Styrelsen är också föreningens främsta verkställande organ. Rätten att bevilja medlemskap bör därför ligga på styrelsen. Om en förening skulle skriva in i sina stadgar att endast årsmötet kan bevilja medlemskap, uppstår en situation som skulle kunna tolkas som att föreningen inte uppfyller öppenhetskravet (se nedan). Därför bör en sådan stadgeregler undvikas för att medlemskapet i SF inte ska ifrågasättas.

I de allra flesta föreningar har styrelsen delegerat rätten att bevilja medlemskap till andra inom föreningen. I princip fattas ett beslut om beviljande av medlemskap i den stund någon betalar medlemsavgift och får bekräftelse på detta.

Till skillnad från det enkla sättet att bevilja medlemskap, krävs ett betydligt striktare tillvägagångssätt vid beslut om att neka medlemskap. Det är bara föreningens styrelse som får besluta om att neka någon medlemskap. Detta beslut kan inte delegeras.

Motivet för att neka någon medlemskap är uttryckt på det sättet, att endast om det kan antas att den medlemssökande personen kommer att motarbeta föreningens ändamål eller intressen får ansökan om medlemskap avslås. I praktiken innebär det att föreningarna ska vara öppna. Bara i undantagsfall och under förutsättning att det finns klart angivna skäl får medlemskap nekas.

I beslut om nekat medlemskap ska skälen för detta redovisas och det ska också anges att den medlemssökande kan överklaga beslutet, till vilken idrottslig instans och inom vilken tid. Enligt överklagningsreglerna i 15 kap. i RF:s stadgar kan sådant beslut överklagas till SF.

I ett fall om nekat medlemskap som drevs till högsta överklagningsinstans inom idrotten, vägrade en bowlingklubb inträde för en medlemssökande person. Motivet som angavs för avslagsbeslutet var att

ett stort antal medlemmar skulle lämna klubben om medlemskap beviljades. Trots att representanter från både RF och Svenska Bowlingförbundet genom olika medlingsförsök försökte få föreningen att antingen ta in personen som medlem eller att redovisa de faktiska saksäl som låg till grund för föreningens beslut, vägrade föreningen. Följden blev att Svenska Bowlingförbundet uteslöt klubben för att den inte rättade sig efter överklagningsinstansens beslut.

2 § Medlems skyldigheter och rättigheter

Medlem

- ska följa föreningens stadgar och beslut som fattats av föreningsorgan samt följa i 1 kap. 3 § nämnda organisationers stadgar, tävlingsregler och beslut,
- ska betala medlemsavgift och andra avgifter som beslutats av föreningen,
- accepterar genom sitt medlemskap att föreningen behandlar personuppgifter för ändamålet föreningsadministration i enlighet med gällande föreningsstadgar,
- har rätt att få information enligt gällande dataskyddslagstiftning om den personuppgiftsbehandling som medlemskapet i föreningen medför,
- accepterar genom sitt medlemskap att personuppgifter behandlas för åliggande som följer av medlemskapet,
- har rätt att delta i sammankomster som anordnas för medlemmarna,
- har rätt till information om föreningens angelägenheter i den utsträckning som följer av 6 kap. 2 §,
- har inte rätt att ta del av föreningens behållning eller egendom vid upplösning av föreningen.

Kommentar

Skyldigheter och rättigheter

Som tidigare har nämnts utgörs föreningen av sina medlemmar. Det kan därför verka självklart att i stadgarna skriva in att medlemmarna har *rätt att delta i sammankomster* som anordnas för medlemmarna. Ytterst är det också medlemmarna som har det avgörande ordet i de frågor som kommer upp. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att inte alla sammankomster för medlemmarna är beslutande möten. Vid årsmöte och extra årsmöte utövar medlemmarna sitt bestämmande genom att delta i beslutsfattandet. Vid allmänna föreningsmöten, som inte har karaktären av extra årsmöte, fattas inga bindande beslut för föreningen. Dessa möten kan ändå vara viktiga för att få reda på medlemmarnas vilja, och inte minst den valda styrelsen bör ta intryck av medlemmarnas synpunkter.

I den sjunde punkten i 2 § anges att medlem har *rätt till information* om föreningens angelägenheter. Även denna punkt kan tyckas självklar och ses som en naturlig del i en demokratisk förening. I normala fall ligger det i både medlemmarnas och den valda styrelsens intresse att sprida information om föreningen. Många föreningar har egna hemsidor eller andra webbplatser för att sprida information. Rätten till information innebär dock inte att en enskild medlem när som helst kan kräva att få se till exempel styrelseprotokoll eller föreningens bokföring. I princip är föreningens protokoll och andra handlingar inte offentliga, inte ens för medlemmarna. Den goda föreningsstyrelsen brukar ändå referera styrelsemötet i föreningens informationskanaler. Om en känslig fråga ska beslutas vid ett styrelsemöte, och om beslutet kan skada föreningen eller en enskild person om det offentliggörs, kan styrelsen välja att lägga sådant beslut som bilaga till originalprotokollet. Om en medlem misstänker att styrelsen undanhåller medlemmarna viktig information kan den alltid vända sig till föreningens revisorer och begära en kontroll. Revisorn har rätt att ta del av föreningens samtliga handlingar när som helst men har även ansvar för att känsliga uppgifter inte sprids vidare. Till

undrande medlem bör revisorn i så fall enbart uttala sig om styrelsen sköter sina uppgifter eller inte, men inte röja det som sekretessbelagts.

Att medlem är skyldig att *följa stadgar, bestämmelser och beslut* är också en självklarhet i demokratiska föreningar. De medlemmar som inte instämmer i fattade majoritetsbeslut kan dock principiellt alltid välja att lämna föreningen för att slippa omfattas av beslutet. Om en medlem bryter mot stadgar och beslut finns objektivt sett en grund för uteslutning.

Idrottsföreningen ska vara en ideell förening. Medlemmarna har därför *inte rätt till del av föreningens behållning eller egendom vid upplösning av föreningen*. Skulle föreningen vid sin upplösning, eller även under sin levnad, fördela överskott från föreningens verksamhet till medlemmarna, finns uppenbar risk för att föreningen inte längre är att betrakta som ideell förening utan som en ekonomisk förening. Troligtvis handlar det då också om en oregistrerad ekonomisk förening, som inte är en juridisk person, vilket kan få konsekvenser för det personliga ansvaret.

Medlemmen *ska betala medlemsavgifter* senast vid den tidpunkt som föreningen bestämt. Många föreningar har bestämt att medlemsavgifter ska vara betalda vid det senaste verksamhetsårets slut för att medlemmen ska ha rösträtt vid det kommande årsmötet. Medlemsavgiften som fastställs av årsmötet ska skiljas från övriga avgifter (företrädesvis verksamhetsavgifter) som kan förekomma i en förening. En obetald medlemsavgift påverkar rösträtten vid årsmötet (se 3 kap. 4 §) och kan också leda till uteslutning. En obetald terminsavgift eller annan avgift som relaterar till betalning för en tjänst eller liknande får inte omedelbart samma verkan. I första hand bör denna typ av fordringar drivas in på ett för skulder vanligt sätt.

3 § Medlems deltagande i den idrottsliga verksamheten

Medlem har rätt att delta i föreningens idrottsliga verksamhet under de former som är vedertagna inom idrotten och på samma villkor som gäller för övriga medlemmar. Föreningen har dessutom rätt att uppställa särskilda villkor för utövande av vissa uppdrag.

Vid deltagande i tävling eller uppvisning representerar medlem sin förening.

Föreningen bestämmer förutsättningarna för medlems deltagande i tävling eller uppvisning. För deltagande i tävling eller uppvisning utanför Sverige krävs aktuellt SF:s godkännande.

Är arrangören av tävlingen eller uppvisningen inte ansluten till det SF som administrerar ifrågasvarande idrottsgren, får medlemmen delta endast om detta SF godkänt tävlingen eller uppvisningen.

Kommentar

Deltagande i den idrottsliga verksamheten

Den 3 § är en av mycket få paragrafer i stadgemallen som har en direkt koppling till den idrottsliga verksamheten. Lydelsen i paragrafen finns också intagen i RF:s stadgar (8 kap. 8 §) och får därmed ses som en grundläggande reglering för hela den svenska idrottsrörelsen.

I första stycket fastslås den så kallade idrottsliga likhetsprincipen. Grundprincipen inom föreningsrätten – *likhetsprincipen* – innebär att majoriteten vid sitt beslutsfattande inte utan stöd av stadgarna får utsätta de enskilda medlemmarna för olika behandling. Att en medlem har rätt att delta i den idrottsliga verksamheten på samma villkor som övriga medlemmar ger uttryck för denna princip. Stadgandet innebär alltså att en medlem kan kräva att få delta i den idrottsliga verksamheten på samma villkor som andra medlemmar. I en golfklubb finns kanske en kö för att få spelrätt på golfbanan. Ingen ska därför på skäl som strider mot likhetsprincipen kunna gå förbi den kön. I en tennisklubb delas de aktiva in i träningsgrupper och fördelning av tennistider sker efter vilken standard spelarna har. En enskild medlem kan då inte referera till likhetsprincipen och kräva att få spela i elitgruppen om personen inte uppfyller kraven för att tillhöra den. I en fotbollsklubb eller ishockeyklubb är det oftast självklart att de bästa blir uttagna till representationslaget, men i de individuella idrotterna är det inte lika självklart att en subjektiv uttagning sker till tävlings- och

träningstillfällen. Det kan ändå förekomma utan att det strider mot den idrottsliga likhetsprincipen. Så länge alla medlemmar i grunden har samma möjlighet att kvalificera sig på idrottsliga meriter är en sådan uppdelning acceptabel. Däremot får inte irrelevanta skäl användas för att skilja på medlemmarna.

Vid tävling och uppvisning representerar en medlem i en förening inte sig själv i första hand, utan sin förening. Därför ska styrelsen, eller den styrelsen utser, *sanktionera deltagandet* i den idrottsliga verksamheten. Normalt är detta inte några problem i föreningarna eftersom det ofta finns ett generellt beslut, eller att det faller sig naturligt eftersom det rör sig om lagidrotter. En känslig fråga är ibland om styrelsen omvänt kan besluta att medlem inte får representera föreningen. En sådan åtgärd kan uppfattas som en bestraffning och måste i så fall tydligt kunna motiveras. Under alla omständigheter ska åtgärden inte användas om den strider mot likhetsprincipen.

Om en tävling eller uppvisning sker utomlands ska även aktuellt SF ge sitt samtycke till deltagandet. Även i dessa fall finns i regel generella sanktionsbeslut eller till och med särskilt angivet i SF:s tävlingsregler vilka förutsättningar som gäller för deltagande.

Ett specialfall är om en medlem tänker delta i en tävling eller uppvisning där arrangören inte är ansluten till, eller har fått sanktion från, det SF som är organiserat för att ha hand om den idrottsgren tävlingen eller uppvisningen gäller. Om till exempel en piratliga i ishockey skulle startas i Sverige kan Svenska Ishockeyförbundet i princip säga att samtliga ishockeyspelare, som är medlemmar i klubbar anslutna till förbundet, inte får delta i denna tävlingsverksamhet som konkurrerar med förbundet. Om spelarna ändå skulle delta i sådan verksamhet bryter de mot en grundläggande regel för svensk idrottsrörelse och kan bestraffas och ytterst bli uteslutna ur idrottsrörelsen.

4 § Utträde

Medlem, som önskar utträda ur förening, ska skriftligen anmäla detta. Har medlem vid sådant utträde inte betalat föreskrivna avgifter till föreningen, bestämmer styrelsen om de ska betalas eller inte.

Om medlem inte betalat medlemsavgift under två på varandra följande år, får föreningen besluta om medlemskapets upphörande.

Om inte annat beslutas upphör medlemskapet enligt första eller andra stycket när medlemmen avförs från medlemsförteckningen. Personen ska underrättas om att medlemskapet har upphört.

Kommentar

Utträde

Ingen kan tvingas att tillhöra en förening. En medlem har alltid rätt att när som helst själv begära utträde ur föreningen, men kan ändå vara skyldig att betala förfallna avgifter. Om medlemmen har begärt utträde men inte betalat vad hen är skyldig föreningen, bestämmer styrelsen vilka åtgärder som ska vidtas. I yttersta fall kan föreningen ta till rättsliga åtgärder för att få den tidigare medlemmen att uppfylla vad man avtalat om (medlemskapet = avtal).

För att vara säker på om en person har begärt utträde eller inte bör avsägelsen vara skriftlig. Medlemskapet upphör då i och med att avsägelsen kommit till föreningen. Om en person ensidigt hävdar att hen inte är medlem, men ingen skriftlig anmälan gjorts, är personen förmodligen fortfarande medlem. I vissa fall kan det vara av betydelse, till exempel vid en dopingkontroll eller vid idrottslig bestraffningsåtgärd.

I andra stycket finns en så kallad passivitetsregel. En medlem som inte har betalat sina medlemsavgifter två år i rad, förlorar genom passivitet sitt medlemskap. I praktiken innebär det att om drygt ett år har förflutit från tidpunkten för sista förfallodagen för föregående års avgift, så kan föreningen besluta att ta bort medlemmen ur medlemsregistret. När förfallodagen för andra årets

medlemsavgift passerats har medlemmen låtit bli att betala avgift två år i rad. Regeln har tillkommit av praktiska skäl för att slippa formella beslut om uteslutning (se nedan) av medlemmar som av en eller annan anledning lämnar föreningen och slutar betala medlemsavgift.

5 § Uteslutning m.m.

Medlem får, utan iakttagande av 4 § andra stycket, uteslutas om medlemmen, trots påminnelse, har försummat att betala av föreningen beslutade avgifter. Medlem får också uteslutas om medlemmen motarbetat föreningens verksamhet eller ändamål, brutit mot idrottens värdegrund, föreningens stadgar, eller på annat sätt skadat föreningens intressen.

Uteslutning gäller tills vidare. Beslut om uteslutning får dock begränsas till att omfatta viss tid. Sådan tidsbegränsad uteslutning får som mest omfatta sex månader från beslutsdagen.

Om tillräckliga skäl för uteslutning inte föreligger får föreningen i stället meddela medlemmen en varning.

Beslut om uteslutning eller varning ska fattas av styrelsen. Sådant beslut får inte fattas utan att medlemmen inom viss av styrelsen angiven tid, minst 14 dagar, fått tillfälle att yttra sig över de omständigheter som föranlett att medlemskapet ifrågasätts.

I beslut om uteslutning eller varning ska skälen redovisas samt anges vad medlemmen ska iakttä för att överklaga beslutet. Beslutet ska inom tre dagar från dagen för beslutet skickas till medlemmen.

Kommentar

Uteslutning med mera

Frågan om att utesluta en medlem ur föreningen är både svår och omfattande, och kan bara beskrivas översiktligt här. Huvudregeln måste alltid vara hellre fria än fälla i första läget. Det är bättre att försöka hitta en lösning på problemet än att göra sig av med personer som kan uppfattas avvikande eller störande genom att utesluta dem.

Föreningar som är anslutna till RF ska enligt grundläggande principer vara öppna för alla (jfr 1 §). Öppenhetskravet innebär också att särskilt höga krav ställs på hanteringen av uteslutningsärenden. Ribban ligger alltså högt när det gäller möjligheten att utesluta en enskild medlem ur en idrottsförening. Men det är inte detsamma som att säga att det inte går att utesluta en medlem. För att ge en bild av den syn på uteslutning av enskild medlem som RF står för citeras nedan ur en inlägg till Högsta domstolen (HD) som riksidsrottsstyrelsen inlämnade i ett mål för ett antal år sedan:

”RF, SF, förening och enskild person sammanlänkas genom medlemskapet. Detta är frivilligt och det ankommer således på varje individ eller organisation att avgöra om man vill eller inte vill vara medlem i närmast överordnad organisation. (Föreningen tillhör automatiskt de regionala organen – DF och SDF – när den blir medlem i SF.) Genom medlemskapet förutsätts att överordnade organisationers stadgar, övriga regler och beslut följs. Skulle medlem bryta mot dessa regler kan fråga om uteslutning aktualiseras.

En grundläggande princip inom idrottsrörelsen är att de till SF anslutna föreningarna ska vara öppna och i princip tillåta envar fysisk person som så önskar att bli medlem. Härav följer också att det, bortsett från de s.k. avgiftsfallen krävs ett handlande från medlemmens sida som är av mycket allvarlig natur för att denne ska kunna uteslutas ur föreningen. Samtidigt ligger det i sakens natur att styrelse och andra föreningsorgan får acceptera kritik från medlemmarna. Det utgör en del av de demokratiska principer på vilka föreningsverksamheten inom idrottsrörelsen bygger.

För att uteslutningsbeslut ska vara giltigt krävs enligt stadgarna dels en i formellt avseende korrekt handläggning, dels en saklig grund. Uteslutningsbeslutet kan härvid vila på en i stadgarna intagen objektiv eller subjektiv uteslutningsgrund.

Som en objektiv uteslutningsgrund räknas bl.a. medlems underlåtenhet att betala medlemsavgift.

De subjektiva uteslutningsgrunderna förutsätter värdeprövningar i det enskilda fallet, t.ex. huruvida medlemmen kan anses ha motarbetat föreningens intressen. De subjektiva uteslutningsgrunderna ställer höga krav på föreningsstyrelsens omdöme vid beslutsfattandet. Riktpunkten bör vara "hellre fria än fälla". Prövningen får inte påverkas av generella bedömningar, och det räcker inte med att vederbörande anses vara besvärlig eller att han uttalat sig förklenande om styrelsen eller andra funktionärer eller är allmänt kritisk mot styrelsens sätt att sköta sina angelägenheter. Vidare får medlem inte uteslutas därför att han med utnyttjande av sin stadgeenliga rätt, fört talan mot styrelsebeslut eller av det skälet att han är känd för att hålla på att gällande regler ska följas till punkt och pricka. Skäl till uteslutning kan föreligga t.ex. om medlem mot bättre vetande eller uppenbart sanningslöst sprider ut att styrelsen eller namngivna ledamöter berett sig otillbörliga förmåner eller annars använt föreningens tillgångar på ett förkastligt sätt eller grovt åsidosatt sina plikter mot föreningen och dess medlemmar."

Beslut om uteslutning kan tidsbegränsas. En sådan begränsning får dock som mest omfatta sex månader från beslutsdagen (jfr 8 kap. 6 § i RF:s stadgar). En vanlig missuppfattning är att uteslutning inte skulle kunna vara längre tid än sex månader. Det stämmer inte riktigt eftersom en uteslutning som inte är tidsbegränsad gäller tills vidare. En person som blivit utesluten ur föreningen utan tidsbegränsning kan ansöka om medlemskap på nytt med beaktande av vad som sägs i 1 §.

Som ett alternativ till uteslutning finns i stadgemallen *varning*. Om föreningsstyrelsen inte tycker att det finns tillräckliga skäl för uteslutning, men ändå anser att en medlem har betett sig klandervärt, kan en varning i stället beslutas. Varningen innebär en begäran att medlemmen i fortsättningen ska rätta sig efter föreningens regler och till exempel inte uppträda på sätt som kan skada föreningens intressen. Ett ärende om varning ska handläggas på samma sätt som ett uteslutningsärende. Medlemmen måste få möjlighet att yttra sig över det som läggs honom till last innan styrelsen beslutar om åtgärd. Sannolikt hanteras ärendet redan från början som ett uteslutningsärende där styrelsen senare bestämmer sig för den lindrigare åtgärden varning. Om medlemmen inte bryr sig om beslutad varning finns senare möjlighet för föreningen att ta upp frågan igen för behandling som uteslutningsärende.

6 § Överklagande

Beslut om att vägra medlemskap, medlemskapets upphörande eller varning får överklagas till föreningens SF enligt reglerna i 15 kap. RF:s stadgar.

Kommentar

Både beslut om uteslutning och varning kan överklagas inom idrotten enligt reglerna i 15 kap. RF:s stadgar. Närmaste överklagningsinstans är det SF föreningen tillhör. Om föreningen tillhör flera SF är det förmodligen det förbund vars idrott medlemmen i första hand är aktiv inom som är rätt SF. Om osäkerhet råder kan Riksidrottsnämnden avgöra vilken instans som ska ta upp ärendet till prövning.

7 § Medlemskapets upphörande

Beslut om upphörande av enskilda medlemskap gäller inte förrän klagotiden utgått, eller då beslut överklagats, ärendet blivit slutligt avgjort.

Kommentar

Beslutet om uteslutning träder inte i kraft, dvs blir inte giltigt, förrän efter det att överklagningstiden utgått, eller då överklagning skett först efter att ärendet blivit slutligt avgjort. Det innebär att medlemskapet fortfarande gäller under hela tiden ärendet är under prövning av överklagningsinstanser.

3 kap Årsmöte

1 § Tidpunkt och kallelse (alt 1)

Årsmötet, som är föreningens högsta beslutande organ, ska hållas före utgången av mars månad på tid och plats som styrelsen bestämmer.

Kallelse till årsmötet och förslag till föredragningslista ska av styrelsen senast tre veckor före mötet tillhandahållas medlemmarna på sätt styrelsen bestämt. Vidare ska kallelse och förslag till föredragningslista publiceras på föreningens hemsida och anslås i klubblokal eller på annan lämplig plats. Har förslag väckts om stadgeändring, nedläggning eller sammanslagning av föreningen med annan förening eller annan fråga av väsentlig betydelse för föreningen eller dess medlemmar ska det anges i kallelsen.

Verksamhetsberättelse, årsredovisning/årsbokslut, revisorernas berättelser, verksamhetsplan med ekonomisk plan samt styrelsens förslag och inkomna motioner med styrelsens yttrande ska finnas tillgängliga för medlemmarna senast en vecka före årsmötet. I kallelsen ska anges var dessa handlingar finns tillgängliga.

eller

1 § Tidpunkt och kallelse (alt 2)

Årsmötet, som är föreningens högsta beslutande organ, ska hållas före utgången av mars månad på tid som styrelsen bestämmer. Styrelsen beslutar om årsmötet ska hållas på en fysisk plats eller genom elektronisk uppkoppling med deltagarna.

Kallelse till årsmötet och förslag till föredragningslista ska av styrelsen senast tre veckor före mötet tillhandahållas medlemmarna på sätt styrelsen bestämt. Vidare ska kallelse och förslag till föredragningslista publiceras på föreningens hemsida och anslås i klubblokal eller på annan lämplig plats. Har förslag väckts om stadgeändring, nedläggning eller sammanslagning av föreningen med annan förening eller annan fråga av väsentlig betydelse för föreningen eller dess medlemmar ska det anges i kallelsen.

Verksamhetsberättelse, årsredovisning/årsbokslut, revisorernas berättelser, verksamhetsplan med ekonomisk plan samt styrelsens förslag och inkomna motioner med styrelsens yttrande ska finnas tillgängliga för medlemmarna senast en vecka före årsmötet. I kallelsen ska anges var dessa handlingar finns tillgängliga.

Kommentar

Årsmötet och extra årsmöte

Föreningen utgörs av sina medlemmar. Utan medlemmar finns ingen förening. En idrottsförening är inte någon egendom som kan ägas av en eller flera personer. Den kan inte heller ses som ett företag som drivs av några få personer.

En idrottsförening är en demokratiskt uppbyggd organisation där beslutanderätten och makten ytterst ligger hos medlemmarna. Medlemmarna utövar sitt inflytande i enlighet med de stadgar som antagits av medlemmarna på årsmötet. För att det föreningsdemokratiska arbetet ska fungera krävs dels regler för hur beslut ska komma till stånd, dels kunskap om hur reglerna ska användas och kanske framför allt – ett engagemang från medlemmarna att delta i beslutsprocessen.

Medlemmarna utövar sin formella makt på årsmötet och extra årsmöte. Mellan årsmötena ger medlemmarna i uppdrag till sina förtroendevalda (styrelsen) att för medlemmarnas räkning sköta det löpande arbetet. Reglerna om tidpunkt för årsmötet, om kallelse, om de formella förutsättningarna för beslutsfattande vid årsmötet med mera, betyder mycket för att det föreningsdemokratiska arbetet ska fungera.

Tidpunkt för årsmöte

I stadgemallen finns två alternativ till 1 §. Avsikten med detta är att möjliggöra för föreningar, som så önskar, att ha digitala årsmöten (alt 2). Mer om detta nedan.

För att över huvud taget ha en möjlighet att påverka beslutsfattandet måste medlemmarna få information om när och var årsmötet ska äga rum, och kanske även hur. Det är också viktigt att i förväg få reda på vilka ärenden, utöver de traditionella årsmötesfrågorna, som ska behandlas.

I stadgarna ska det stå när årsmötet senast ska äga rum. Det vanligaste är att skriva att årsmötet ska hållas "senast den x/y" eller "senast före utgången av x månad". Årsmötet bör inte ligga alltför långt efter räkenskapsårets slut. Om verksamhets- och räkenskapsåret utgår vid årsskiftet bör årsmötet kunna hållas senast under mars månad. Årsmötet bör inte ligga längre tid än sex månader efter verksamhets- och räkenskapsårets slut.

Även om det inte anges i stadgarna bör styrelsen tidigt bestämma datum för årsmötet och kungöra detta för medlemmarna. I samband härmed kan medlemmarna också påminnas om motionstidens utgång, och möjligheten att lämna namnförslag till valberedningen.

Fysiskt eller digitalt årsmöte

Under pandemiåren möjliggjordes även för idrottsföreningar att hålla digitala årsmöten, trots att stadgarna uttryckligen inte medgav detta. För att också fortsättningsvis kunna hålla digitala möten, för dem som så önskar, bör regler härom införas i stadgarna. Som alltså 2 anger kan årsmöte hållas "genom elektronisk uppkoppling med deltagarna". Ett digitalt årsmöte kräver extra förberedelser jämfört med ett fysiskt årsmöte. Det är viktigt att säkerställa närvaron (röstlängd) och hur eventuella omröstningar ska gå till. En variant är att kombinera det fysiska årsmötet och det digitala genom att ha ett så kallat hybridmöte.

Kallelse till årsmötet

Det måste stå i stadgarna hur kallelse till årsmötet ska ske. Själva kallelseförfarandet kan ske i två etapper, där styrelsen i mycket god tid enligt ovan *kungör* när i tid och hur, fysiskt eller digitalt, årsmötet äger rum. På så sätt kan även säkerställas att motionstiden hålls och att namnförslag till valberedningen inkommer. I stadgemallen står att själva *kallelsen* ska tillhandahållas medlemmarna senast tre veckor före mötet på sätt styrelsen bestämt. I kallelsen ska det tydligt framgå vilken tid och plats årsmötet ska vara och vilka viktigare ärenden som ska behandlas. Förslag om stadgeändring, nedläggning av sektion/idrott, fråga om sammanslagning eller annan fråga av större ekonomisk eller av annan väsentlig betydelse för föreningen eller dess medlemmar ska alltid anges i kallelsen.

Det vanliga idag är att kallelsen skickas med e-post till medlemmarna och att kallelse och möteshandlingar läggs ut på föreningens hemsida/webbplats. Enligt stadgemallen ska samtliga möteshandlingar finnas tillgängliga för medlemmarna senast en vecka före årsmötet. I kallelsen ska anges var handlingar finns tillgängliga.

2 § Förslag till ärenden att behandlas av årsmötet

Såväl medlem som styrelsen får avge förslag att behandlas av årsmötet.

Förslag från medlem (motion) ska vara styrelsen tillhanda senast fyra veckor före årsmötet. Styrelsen ska till årsmötet avge skriftligt yttrande över motionerna.

Kommentar

Förslag till ärenden att behandlas av årsmötet

Varje medlem har rätt att lägga fram förslag för årsmötets ställningstagande. Det är en grundläggande demokratisk rättighet. För att inkomna förslag/motioner ska kunna behandlas i god ordning på mötet bör de förses med ett yttrande från styrelsen. Det är viktigt att styrelsen behandlar alla motioner och lägger ett eget förslag med anledning av motionen. Det kan vara ett förslag om avslag eller bifall eller att motionen får anses besvarad med styrelsens yttrande. Viktigt dock är att

komma ihåg att på årsmötet är styrelsens förslag huvudförslaget. Motionerna och styrelsens yttrande och förslag med anledning av dessa bör också offentliggöras i god tid före mötet. Även här gäller att föreningens hemsida/webbplats kan vara den plats där medlemmarna kan informera sig närmare om ärendena. Av kallelsen ska det framgå vilka ärenden som ska behandlas på årsmötet, och var medlemmarna kan ta del av handlingarna.

Styrelsen får självfallet inte undanhålla inkomna förslag för årsmötet. Om styrelsen tycker att en motion är helt befängd får den säga det i sitt yttrande och föreslå att motionen avslås. Styrelsen får inte på något sätt hindra en motion från att behandlas av årsmötet.

3 § Sammansättning och beslutsförhet (alt 1)

Årsmöte består av närvarande röstberättigade medlemmar. Vid förhinder får medlemmen företrädas av ombud. Ombud får enbart företräda en medlem. Vårdnadshavare har dock alltid rätt att företräda sina omyndiga barn.

Mötet är beslutsmässigt med de röstberättigade medlemmar och ombud som är närvarande på mötet.
eller

3 § Sammansättning och beslutsförhet (alt 2)

Årsmöte består av närvarande röstberättigade medlemmar. Vårdnadshavare har rätt att företräda sina omyndiga barn.

Medlem får företrädas av annan röstberättigad medlem som ombud. Sådant ombud, som får företräda ett obegränsat antal medlemmar, ska senast två månader före årsmötet till föreningen meddela att hen står till förfogande som ombud. Föreningen ska senast en månad före årsmötet publicera en förteckning över sådana ombud. Medlem som önskar bli företrädd av sådant ombud, ska senast dagen före årsmötet till föreningen anmäla vem hen utser till sitt ombud. Medlem har alltid rätt att senast vid årsmötets början återkalla sin anmälan.

Mötet är beslutsmässigt med de röstberättigade medlemmar och ombud som är närvarande på mötet.

Kommentar

I stadgemallen finns två alternativ till hur paragrafen om sammansättning och beslutsförhet kan utformas i en förenings egna stadgar. I det första (alt 1) finns den ordning som får sägas vara den vanligaste i idrottsföreningar. Den andra möjligheten (alt 2) är en ordning som vissa, företrädesvis stora, föreningar kan tänkas använda sig av för att få ett bredare demokratiskt underlag på årsmötena.

För vad går att göra när det bara dyker upp ett fåtal personer av föreningens hundratal medlemmar på ett årsmöte? Eller vad händer om ungdomssektionens samtliga röstberättigade för första gången dyker upp på tennisklubbens årsmöte och hotar att köra över de traditionella årsmötesrävarna genom att rösta för nedläggning av seniortennisen till förmån för utökade ungdomsaktiviteter?

I båda fallen gäller att årsmötet normalt är beslutsmässigt med det antal röstberättigade medlemmar som, personligen eller via sitt ombud, är närvarande vid mötet. Ett litet antal medlemmar kan alltså genom majoritetsbeslut på ett årsmöte bestämma över den stora och i dubbel bemärkelse "tysta" majoriteten medlemmar som stannar hemma på sofflocket.

Självklart är det inte bra om endast en minoritet av föreningens medlemmar kommer på föreningens årsmöten. Årsmötet är det högsta beslutande organet, och det tillfälle där medlemmarna genom val ger sitt förtroende till dem de vill företrädas av. Om utvecklingen skulle gå mot att medlemmarna av olika anledningar nöjer sig med att enbart konsumera sin idrott, och överlåter till "föreningsproffsen" att bestämma vid årsmöten och styrelsemöten, äventyras hela föreningens existens och frågan är om föreningen över huvud taget kan fortsätta sin existens som ideell förening.

Enligt (alt 1) finns möjlighet för medlem att företrädas av annan medlem som ombud. I det fallet får ombudet bara företräda en (1) medlem. Vilket mandat ombudet har med sig till årsmötet är en fråga som får överenskommas mellan medlemmen och hans ombud.

För att möjliggöra ett "bredare röstunderlag", som bättre speglar medlemsmajoriteten, har (alt 2) tagits med. Tanken bakom den skrivningen är att medlem via fullmakt kan överlåta "sin röst" till annan medlem (ombud), och att detta ombud kan få rätt att på så sätt företräda ett obegränsat antal medlemmars röster. För att säkerställa att ett sådant ombud är en "känd person" ska hen senast två månader före årsmötet meddela föreningen att hen står till förfogande som ombud, och därefter ska föreningen senast en månad före årsmötet publicera en förteckning över tillgängliga ombud. Därefter kan medlem, som själv inte kan/vill delta på årsmötet, till föreningen anmäla vilket ombud hen önskar se sig företrädd utav. Medlem har därefter även rätt att senast vid årsmötets början återkalla sin anmälan.

I sammanhanget bör nämnas att förening kan välja att ha den "gamla ordningen" om att rösträtten är personlig och inte kan överlåtas på annan, dvs att inte tillåta ombud överhuvudtaget.

Oberoende av vilket alternativ som väljs enligt ovan har vårdnadshavare alltid rätt att företräda sina omyndiga barn. Vårdnadshavare kan i sådant fall även vara ombud och utöva den rösträtt barnet har för det fall att uppnådd rösträttsålder föreligger. Har barnet inte fyllt det antal år som krävs för rösträtt gäller givetvis att inte heller vårdnadshavaren kan ges rösträtt. Men det är önskvärt att även föräldrarna ansöker om medlemskap och därmed även har egen rösträtt på årsmötet. För att underlätta detta har många föreningar infört en kollektiv avgift, en familjemedlemsavgift, som innebär en samlad avgift för de i familjen som önskar vara medlemmar. De familjemedlemmar som uppnått stadgad rösträttsålder får då egen rösträtt på årsmötet.

Ett årsmöte är alltid beslutsmässigt med det antal röstberättigade medlemmar och ombud (med rösträtt/-er) som är närvarande på mötet.

4 § Rösträtt samt yttrande- och förslagsrätt på årsmötet

För att vara röstberättigad på årsmöte krävs:

- att medlemmen under mötesåret fyller lägst 12 år;
- att medlemskap har beviljats minst två månader före årsmötet; och
- att förfallna medlemsavgifter har betalats senast två månader före årsmötet.

Medlem som inte har rösträtt har yttrande- och förslagsrätt på mötet.

Kommentar

Rösträtt samt yttrande- och förslagsrätt på årsmöte

Grundprincipen om att en medlem är lika med en röst gäller även inom idrottens föreningar. Avsteg från grundregeln ska framgå av stadgarna. Som framgår ovan kan ett utsett ombud, förutom sin egen röst, även ha fullmakt att företräda andra medlemmars röster. Alla medlemmar har alltid rätt att närvara på årsmötet och de som saknar rösträtt har ändå yttrande- och förslagsrätt.

Krav på betald medlemsavgift samt uppnådd rösträttsålder

Den första förutsättningen för att få rösträtt på årsmötet är att medlemmen har gjort rätt för sig. Med det menas i stadgemallen att medlemsavgiften ska ha betalats i den ordning som har bestämts. Med "förfallna" medlemsavgifter, menas att avgift ska ha betalats senast det datum som har bestämts i föreningen, och absolut senast två månader före årsmötet. Medlemmen ska så att säga

inte stå i skuld till föreningen för obetalda medlemsavgifter, och det gäller även bakåt i tiden för tidigare års aviserade medlemsavgifter.

För att inte skapa osäkerhet om den ordning som gäller i föreningen kan det vara bra att skriva i stadgarna hur avgiften ska betalas, till exempel "medlem som senast vid föregående verksamhetsårs slut har betalat förfallna avgifter har rösträtt ... etc.". Då är det lätt att pricka av röstberättigade medlemmar med medlemsmatrikeln som underlag och få en korrekt röstlängd för mötet.

En annan vanlig inskränkning i medlemmens rösträtt är kravet på att ha uppnått viss ålder. RF har i tidigare utgåva av stadgemall/normalstadgar för idrottsförening angett att rösträttsåldern lämpligen bör ligga någonstans mellan 12 och 15 år. Någon ändring i denna grundsyn har inte skett. I vissa föreningar, till exempel skolidrottsföreningar på låg- och mellanstadiet bör rösträttsåldern kunna sättas lägre än 12 år med hänsyn till arten och omfattningen av föreningens verksamhet. Å andra sidan kan det finnas skäl att i till exempel i en skytteförening lägga rösträttsåldern högre än 15 år. Något krav på att medlemmar måste vara myndiga för att delta i mötesbeslut finns dock inte.

För nya medlemmar som kanske tillkommer efter verksamhetsårets slut gäller för rösträtt dels att medlemsavgift har betalats i den ordning föreningen har bestämt, dels att medlemskapet beviljats senast två månader före årsmötet. Det senare kan sägas vara en ordning som finns för att undvika att medlemsvärkning sker en kort tid före årsmötet för att på så sätt påverka majoritetsförhållandet och därmed beslutsfattandet på årsmötet.

5 § Ärenden vid årsmötet

Vid årsmötet ska följande behandlas och protokollföras:

1. Fastställande av röstlängd för mötet.
2. Val av ordförande och sekreterare för mötet.
3. Val av protokolljusterare och rösträknare.
4. Fråga om medlemmarna har kallats till årsmötet på rätt sätt och inom rätt tid.
5. Fastställande av föredragningslista.
6. Styrelsens verksamhetsberättelse med årsredovisning/årsbokslut för det senaste verksamhets-/räkenskapsåret.
7. Revisorernas berättelse över styrelsens förvaltning under det senaste verksamhets-/räkenskapsåret.
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för den tid revisionen avser.
9. Fastställande av medlemsavgifter för kommande verksamhetsår.
10. Fastställande av verksamhetsplan samt behandling av ekonomisk plan för kommande verksamhets-/räkenskapsår.
11. Behandling av styrelsens förslag och i rätt tid inkomna motioner.
12. Val av
 - a) föreningens ordförande för en tid av ett år;
 - b) halva antalet övriga ledamöter i styrelsen för en tid av två år;
 - c) (X antal) revisorer jämte suppleanter (ersättare) för en tid av ett år. I detta val får inte styrelsens ledamöter delta;
 - d) (X antal) ledamöter i valberedningen för en tid av ett år, av vilka en ska utses till ordförande; samt
 - e) ombud till möten där föreningen har rätt att vara representerad genom ombud.

13. Eventuella övriga frågor som anmälts under punkt 5. Beslut i fråga av större ekonomisk eller annan avgörande betydelse för föreningen eller medlemmarna får inte fattas om den inte varit med i kallelsen till mötet.

Kommentar

Ärenden vid årsmötet

I stadgarna ska de obligatoriska ärenden som ska behandlas av årsmötet anges. Ärendenas ordningsföljd kan variera, men det kan vara praktiskt att behandla ärenden om den tid som varit efter de inledande mötesformalia, och efter beslut om ansvarsfrihet övergår mötet till att behandla i huvudsak framåtsyftande ärenden. I många fall är det brukligt att avsluta mötet med valen, vilket kan motiveras med att den nyvalda styrelsen i detta läge vet vad den har att rätta sig efter. Under punkten övriga frågor kan normalt enbart frågor tas upp för diskussion och inte för beslut.

Här kommenteras några av punkterna mer ingående:

Årsmötet öppnas normalt av föreningens ordförande, som direkt efter öppningsanförandet tar upp frågan om (1) *fastställande av röstlängd för mötet*. Inget hinder finns att mötet beslutar att röstlängd ska fastställas senare om omröstning ska ske, dvs. då votering begärs. I många fall väljs dock att före mötesstarten "pricka av" medlemmarna mot gällande medlemsförteckning. Detta för att kontrollera både medlemskapet, medlemmens ålder och att medlemsavgift har betalats. Det röstlängdsunderlag som på så sätt upprättas redovisas som styrelsens förslag och fastställs som röstlängd för mötet.

En för många obesvarad fråga är vilka som ska besluta om fastställande av röstlängd. Det kan teoretiskt tänkas att någon begär att ytterligare medlemmar ska ha rösträtt eller att någon inte ska ha rösträtt när styrelsen lägger fram sitt förslag till röstlängd. I detta läge gäller, om votering begärs, att det är de röstberättigade medlemmarna enligt styrelsens röstlängdsunderlag som ska avgöra om röstlängden ska kompletteras med ytterligare medlemmar eller om någon ska strykas därifrån.

Punkterna (2) och (3) *val av mötesfunktionärer* kan man lägga direkt efter punkten om fastställande av röstlängd för mötet. Då får den valda mötesordföranden, som bör vara någon annan än föreningens ordförande, leda förhandlingarna i stort sett från starten av mötet.

(4) *Frågan om mötet har utlysts på rätt sätt* återknyter till paragrafen om kallelse till mötet (1 §). Om styrelsen har missat information i kallelsen är det under den här punkten medlemmarna bör invända. Om det skulle visa sig att det finns allvarliga brister med kallelsen bör mötet skjutas upp och en ny kallelse göras i enlighet med stadgarna.

Under punkterna *styrelsens och revisorernas berättelser* (6) och (7) finns möjlighet för medlemmarna att ställa frågor om hur föreningen har skötts under det gångna verksamhets- och räkenskapsåret. Här har medlemmarna i princip alltid rätt att få reda på detaljer i föreningens ekonomi och förvaltning, och styrelsen har en motsvarande skyldighet att svara på frågor (jfr ovan 2 kap. 2 § om medlems rätt till information). Det är bara om den begärda informationen kan skada föreningen som styrelsen har rätt att undanhålla medlemmarna den.

Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen (8) är den klassiska punkten på årsmötet då pulsen slår lite extra på sittande styrelseledamöter. Revisorerna ska uttala sig i ansvarsfrågan och företräda medlemmarna mot styrelsen. Brister revisorerna i sin omsorg om föreningen kan även de i princip göras ansvariga. Om revisorerna föreslår att styrelsen ges ansvarsfrihet och om mötet beslutar det, betyder det att styrelsens förvaltning godkänns och inga skadeståndsanspråk ställs mot styrelsen. I praktiken avser beslutet om beviljad ansvarsfrihet hela styrelsen även om ansvarsfriheten ska prövas och beviljas individuellt för varje styrelseledamot. Mötet kan alltså besluta att inte bevilja antingen hela styrelsen eller enskilda styrelseledamöter ansvarsfrihet. Det är också viktigt att veta att oberoende av vad revisorerna föreslår kan mötet besluta i annan riktning. Om ansvarsfrihet vägras lämnas frågan om skadeståndstalan mot hela styrelsen eller delar av den öppen. Den nyvalda

styrelsen får då i praktiken överväga om rättsliga åtgärder ska vidtas för föreningens (medlemmarnas) räkning. Talan om skadestånd ska i så fall göras inom ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen presenterats på årsmötet.

Ibland förekommer att medlem yrkar på att styrelsen inte ska få ansvarsfrihet enbart på den grunden att det finns ett missnöje i största allmänhet mot hur styrelsen har verkat. I det läget är det i första hand inte frågan om ansvarsfrihet som gäller, utan i stället bör övervägas om förslag på nya styrelseledamöter ska väljas senare under mötet. Ett alternativ till beslut om ansvarsfrihet är att väcka en s.k. misstroendeförklaring, eller misstroendevotum. Årsmötet får då rösta om styrelsen har medlemmarnas förtroende eller inte, och om majoriteten väljer det senare får styrelsen välja att avgå eller ta strid. Skulle denna situation uppkomma får vanligtvis kallas till ett extra årsmöte för val av ny styrelse. Detta för att valberedningen och medlemmarna ska få rådrum att föreslå nya kandidater till styrelsen. Fram till dess sitter den gamla styrelsen kvar som "expeditionsministär".

Fastställande av medlemsavgifter (9) är alltid ett ärende för årsmötet. Medlemsavgifter, som är en form av kollektiv obligatorisk avgift, ska inte förväxlas med avgifter för att delta i verksamheten (t.ex. terminsavgifter för verksamhet), som nödvändigtvis inte behöver beslutas av årsmötet.

Att årsmötet även ska behandla föreningens framtida verksamhet uttrycks bland annat genom nästa punkt (10) *fastställande av verksamhetsplan samt behandling av ekonomisk plan*. Här ska medlemmarna ge styrelsen vägledning om hur de vill prioritera verksamheten för kommande år. Att årsmötet beslutar att fastställa verksamhetsplan och oftast även fastställer ekonomisk plan (budget), innebär inte att styrelsen är helt låst vid beslutet. Styrelsen kan under året göra justeringar i budgeten om det visar sig att de givna förutsättningarna genom årsmötesbeslutet inte håller. Men det är viktigt att betona att årsmötets beslut anger ramarna och inriktningen för styrelsens arbete, och att den styrelse som inte är lyhörd för medlemmarnas vilja knappast blir omvald på kommande årsmöte.

(11) *Behandling av styrelsens förslag och inkomna motioner* är den punkt som tillsammans med den föregående punkten bör ta det mesta av årsmötets tid. Här behandlas de ärenden som väckts genom motioner från medlemmarna och de förslag som styrelsen vill att mötet beslutar om. I det utskrivna förslaget till föredragningslista som skickas med kallelsen och finns på hemsidan/webbplatsen (jfr ovan ang. kallelseförfarandet) bör samtliga ärenden anges och inte gömmas under den rubrik som står i stadgarna. Vid behandlingen av motioner blir alltid styrelsens förslag huvudförslag, och motionären får för sin del yrka på annat om hen inte delar styrelsens ställningstagande. När ärendena behandlas bör alla komma ihåg att andra förslag i ärendet kan bli aktuella än de som motionären eller styrelsen lagt fram, under förutsättning att de verkligen hör till det ärende som är upptaget. Om ärendet gäller ändring av klubbens färger, och styrelsens förslag är blågrönt, finns inget som hindrar att en medlem föreslår och mötet beslutar om andra färger. Skulle ärendet däremot handla om sammanslagning med en viss klubb, får mötet inte besluta att sammanslagning ska ske med en helt annan klubb, eftersom det får anses vara ett nytt/annat ärende.

Valen (12) är en viktig punkt på årsmötet. Normalt bör val av klubbens ordförande alltid prövas vid varje årsmöte. Mandattiden bör därför vara ett år, dvs tiden från ett årsmöte till och med tiden för nästkommande årsmöte. Övriga styrelseledamöter kan däremot väljas för två år, ofta motiverat av att det finns fördelar med kontinuitet i styrelsen och att risken för att samtliga ledamöter tackar nej till omval minskar då. Skulle fråga uppkomma om avsättande av ledamot som har ett år kvar på sin mandattid, måste den finnas med som ärende på föredragningslistan och kallelsen till årsmötet. I annat fall måste beslut om avsättande tas senare på ett extra årsmöte som utlysts för just detta (jfr ovan om ansvarsfrihet). Om suppleanter ska väljas, vilket inte är obligatoriskt, bör de väljas på ett år och det bör också bestämmas i vilken ordning suppleanterna ska inträda vid ordinarie ledamots frånvaro (se även 6 kap. 1 §).

Punkten (13) *övriga frågor* skulle egentligen inte behövas, eftersom ett väl förberett årsmöte redan har avhandlat alla väsentliga frågor. Trots det dyker det ofta upp frågor som medlemmarna vill

ventilera. Det är viktigt att betona att beslut sällan kan tas under denna punkt, om inte styrelsen får ett uppdrag att till exempel utreda en fråga och återkomma vid ett senare möte. Dessutom får inte beslut fattas i frågor av större ekonomisk betydelse om de inte uttryckligen funnits med i kallelsen till mötet.

6 § Valbarhet

Valbar till styrelsen och valberedningen är röstberättigad medlem av föreningen. Arbetstagare inom föreningen får dock inte väljas till ledamot i styrelsen, valberedningen eller till revisor eller revisorssuppleant i föreningen.

Kommentar

Valbarhet

I stadgammalen finns en grundläggande förutsättning att endast föreningsmedlemmar kan väljas till föreningsstyrelsen och till valberedningen. Kravet har tillkommit bland annat av det skälet att vi nu mer än tidigare måste värna om vikten av att föreningen är till för sina medlemmar och ska styras av medlemmarna.

Begränsningen att föreningens arbetstagare inte får väljas till ledamot av styrelsen överensstämmer med vad som anges i RF:s stadgar (3 kap. 3 §) och med vad som gäller generellt inom den svenska idrottsrörelsen. Regeln kan ses som ett uttryck för principen att den svenska idrottsrörelsen bygger på demokratiska ideella föreningar med frivilligt arbetande ideella ledare som beslutsfattare. De anställda har oftast genom sin anställning tillräckligt stort inflytande, och ska inte dessutom ta rollen som förtroendevalda i föreningen.

7 § Extra årsmöte

Styrelsen får kalla medlemmarna till extra årsmöte.

Styrelsen är skyldig att kalla till extra årsmöte när en revisor eller minst en tiondel av föreningens röstberättigade medlemmar begär det. Sådan begäran ska vara skriftlig och innehålla skälen för begäran.

När styrelsen mottagit en begäran om extra årsmöte ska den inom 14 dagar utlysa sådant möte att hållas inom två månader från erhållen begäran. Kallelse med förslag till föredragningslista för extra årsmöte ska senast sju dagar före mötet tillhandahållas medlemmarna på sätt styrelsen bestämmer. Vidare ska kallelse och förslag till föredragningslista publiceras på föreningens hemsida och anslås i klubblokal eller på annan lämplig plats.

Underlåter styrelsen att utlysa eller kalla till extra årsmöte får de som begärt ett extra årsmöte vidta åtgärder enligt föregående stycke.

Vid extra årsmöte får endast den eller de frågor som angetts i förslaget till föredragningslista behandlas.

Kommentar

Extra årsmöte

I 7 § anges när en förening ska hålla extra årsmöte. Styrelsen kan alltid kalla till extra årsmöte på eget initiativ när de anser att det behövs. Det kan gälla en brådskande fråga där styrelsen känner att den måste ha medlemmarnas stöd och beslut för ett avgörande. Det gäller självfallet i frågor där stadgarna föreskriver att årsmötet fattar beslut som stadgeändring och medlemsavgifter, men kan även röra en större investering i en fastighet eller annan viktigare fråga för föreningen. Styrelsen bör

vara lyhörd för medlemmarnas vilja och alltid vara beredd att ställa sina platser till förfogande om de känner att förtroendet inte längre finns. Styrelsen bör även kalla till extra årsmöte om flera styrelseledamöter avsäger sig sina uppdrag. Frågor om fyllnadsval till styrelsen kan därför förekomma på ett extra årsmöte.

I stadgarna anges också när styrelsen är skyldig att kalla till extra årsmöte och vilka regler som gäller om styrelsen inte gör det. Det räcker att en av föreningens revisorer lämnar in en skriftlig begäran, eller att en tiondel av föreningens röstberättigade medlemmar begär att extra årsmöte ska hållas. Det senare är ett uttryck för den minoritetsskyddsregel som även finns bland annat i lagen om ekonomiska föreningar. En minoritet av medlemmarna har rätt att kräva ett extra årsmöte för behandling av en viss fråga, men för att få stöd för sin åsikt är de självfallet beroende av majoritetens vilja på årsmötet. Om styrelsen inte skulle bry sig om en begäran om extra möte från revisor eller medlemmar inom bestämd tid, kan revisorn eller medlemmarna själva ordna kallelsen till mötet. I ett sådant extremt fall är det mycket viktigt att alla medlemmar (inklusive sittande styrelse) uppmärksammar situationen. Det har förekommit fall där det efter ett extra årsmöte, som medlemmarna kallat till, funnits två föreningsstyrelser som gjort anspråk på att vara föreningens legala styrelse.

Vid ett extra årsmöte får endast det ärende som var anledningen till mötet och som meddelats i kallelsen behandlas och beslutas. Det är om möjligt ännu viktigare att kallelseförfarandet sker formellt riktigt vid ett extra årsmöte än vid ett ordinarie årsmöte. Därför måste styrelsen, eller den som kallar, se till att själva kallelsen når ut till samtliga medlemmar, och det måste klart framgå vilket ärende som är anledning till det extra mötet.

8 § Beslut och omröstning

Beslut fattas med bifallsrop (acklamation) eller om så begärs efter omröstning (votering).

Med undantag för de i 1 kap. 7 § första stycket och 1 kap. 9 § nämnda fallen avgörs vid omröstning alla frågor genom enkel majoritet. Enkel majoritet kan vara antingen absolut eller relativ.

Val avgörs genom relativ majoritet. Med relativ majoritet menas att den (de) som erhållit högsta antalet röster är vald (valda) oberoende av hur dessa röster förhåller sig till antalet lämnade röster.

För beslut i andra frågor än val krävs absolut majoritet, vilket innebär mer än hälften av antalet lämnade röster.

Omröstning sker öppet. Om röstberättigad medlem begär det ska dock val ske slutet.

Vid omröstning som inte avser val gäller vid lika röstetal det förslag som biträds av ordföranden vid mötet, om ordföranden är röstberättigad. Är mötesordföranden inte röstberättigad avgör lotten. Vid val ska i händelse av lika röstetal lotten avgöra.

Kommentar

Beslut och omröstning

I den normala föreningen med den normala verksamheten fattas mötesbesluten oftast genom att medlemmarna ljudligt svarar "ja" på mötesordförandens fråga om mötet beslutar i enlighet med styrelsens förslag. Detta kallas beslut genom (eller med) acklamation. Vid digitala årsmöten brukar ordningen vara att om ingen har avvikande mening, så utgör tystnaden i etern bifall till förslaget, s.k. tyst acklamation.

I de fall det finns delade meningar, och där någon har annat förslag i frågan, kan ibland förväntas att någon ropar "votering". Om votering begärs ska omröstning ske. Erfarna mötesordföranden brukar lyssna med mötet om de kan gå med på en så kallad försöksvotering. Medlemmarna kan då genom

handuppräckning, eller ännu bättre genom att sträcka upp ett färgat röstkort, visa om de håller med eller inte. Ett alternativt är att ropa "ja" på de förslag som presenteras. Om det är uppenbart hur försöksvoteringen utfaller brukar mötet nöja sig med det. Om inte, så sker rösträkning enligt röstlängden. Det är viktigt att notera från stadgemallen att omröstningar ska vara öppna i sakfrågor och att medlemmarna ska vara beredda att öppet stå för den uppfattning de har. Vid val kan medlem däremot begära att omröstningen ska ske med slutna valsedlar. Om det i en sakfråga finns fler än två förslag, utgör styrelsens förslag huvudförslag och övriga förslag får först ställas mot varandra för att det segrande förslaget sedan ställs mot styrelsens förslag (s.k. kontrapositionsordning).

Alla beslut fattas med antingen enkel eller kvalificerad majoritet.

Enkel majoritet är antingen absolut eller relativ. Med absolut majoritet menas mer än hälften av antalet röster. Vid val får beslut fattas med *relativ majoritet*. Med relativ majoritet menas att den (de) som fått högsta antalet röster är vald (valda) oberoende av hur antalet röster förhåller sig till antalet avgivna röster.

Med *kvalificerad majoritet* menas att inte bara flertalet av de röstande går med på förslaget utan att flertalet måste utgöras av till exempel minst 2/3 eller 4/5 av antalet röster för att förslaget ska gå igenom.

Vid beslutsfattandet gäller således *majoritetsprincipen*. Majoritetens vilja blir den styrande i föreningen. Om någon inte delar majoritetens syn finns möjlighet att markera detta genom att begära en reservation till protokollet (till förmån för annat förslag). Det kan hända att personen i fråga anser att beslutet ligger så långt från någons uppfattning att hen inte längre kan stanna kvar som medlem i föreningen. Medlemmen har därför en självklar rätt att i sådant sammanhang få lämna föreningen. De som inte reserverar sig mot beslutet förväntas däremot sluta upp bakom det majoriteten beslutat.

9 § Ikraftträdande

Beslut fattade av årsmöte gäller från årsmötets avslutande om inte annat beslutas.

Kommentar

Det är viktigt att veta när fattade beslut börjar gälla. Inte minst gäller det beslut om ändring av stadgarna. Huvudregeln beträffande alla beslut på årsmötet, och det inkluderar även val, är att det gäller först när årsmötet är avslutat. Formellt är därför inte en nyvald ordförande "i tjänst" förrän att årsmötet har avslutats, och inte heller gäller enligt huvudregeln en stadgeändring om exempelvis utökning av antalet styrelseledamöter vid det innevarande årsmötet.

I det fall det är önskvärt att stadgeändring om utökat antal ledamöter ska börja tillämpas vid det innevarande årsmötet, finns möjlighet att göra det genom ett införandebeslut. Först beslutar årsmötet med kvalificerad majoritet att bifalla förslaget till stadgeändring, och därefter beslutar årsmötet med enkel majoritet om ändringen ska införas att gälla vid det pågående årsmötet. Ibland förekommer begreppet att beslutsparagrafen är "omedelbart justerad", med vilket skulle menas samma sak som att beslutet träder i kraft med omedelbar verkan. Rekommendationen är dock att mötet ska ta ett särskilt införandebeslut på sätt som beskrivits ovan. Ett införandebeslut kan ju även innebära att beslutet ska gälla först från och med nästa verksamhetsårs början.

4 kap Valberedning

1 § Sammansättning

Valberedningen ska bestå av ordförande och (X antal) övriga ledamöter valda av årsmötet. Valberedningen ska bestå av kvinnor och män.

Valberedningen ska bland sina ledamöter utse en vice ordförande. Valberedningen ska sammanträda när ordföranden eller minst halva antalet ledamöter så bestämmer.

Kommentar

Valberedningen som väljs av medlemmarna på årsmötet ska bestå av män och kvinnor och bör även i övrigt spegla föreningens representation. För att fånga upp olika verksamhetsområden inom föreningen kan det vara en fördel att valberedningen inte är allt för liten och att ledamöterna har en spridning både vad avser ålder och verksamhet.

En särskild fråga är vem/vilka som ska föreslå kandidater till valberedningen, eftersom valberedningen själv sällan eller aldrig bereder valet av valberedning. Om ingen annan ordning enligt stadgar eller praxis finns, gäller att det är medlemmarna på årsmötet som nominerar kandidater till valberedningen. En ordning som kan vara mindre bra på grund av att medlemmar i allmänhet inte själva har förberett sig på denna uppgift. För att även valet av valberedning ska vara väl förberett kan därför rekommenderas att förening inför en särskild "valberedning för valberedningen". Det kan exempelvis vara lekmannarevisorerna som tar på sig detta uppdrag, eller någon annan gruppering av medlemmar.

2 § Åligganden

Valberedningen ska bereda valen inför kommande årsmöte, och ska i detta arbete fortlöpande under verksamhetsåret följa styrelsens och revisorernas arbete.

Valberedningen ska senast två månader före årsmötet tillfråga dem vilkas mandattid går ut vid mötets slut, om de vill kandidera för nästa mandattid. Därefter ska valberedningen informera medlemmarna om vilka som avböjt omval. Valberedningen ska upplysa medlemmarna om att de har rätt att inkomma med förslag på kandidater.

Senast tre veckor före årsmötet ska valberedningen meddela röstberättigade medlemmar sitt förslag, samt meddela namnen på de personer som i övrigt har föreslagits inför valberedningen.

Innan kandidatnominering påbörjas på årsmötet ska valberedningen meddela sitt förslag beträffande det val nomineringen avser.

De som ingår i valberedningen får inte obehörigen röja vad de i denna egenskap fått kännedom om.

Kommentar

Åligganden

Valberedningens uppgift är att bereda de val som ska hållas på årsmötet, det vill säga underlätta för medlemmarna att välja de personer som är bäst lämpade för olika uppdrag. Valberedningen har inget monopol på det, utan varje medlem har egen förslagsrätt både när det gäller att lämna förslag till valberedningen och att föreslå andra kandidater än de som valberedningen behandlat på årsmötet.

Valberedningen, som även den har valts av medlemmarna, ska fråga dem vilkas mandattid går ut vid mötet om de är beredda att kandidera för en ny period eller inte. Det är också valberedningens uppgift att informera medlemmarna om det finns avsägelser och att begära in förslag på kandidater i

god tid före årsmötet. Valberedningen ska därefter föreslå vilka som ska väljas till olika uppdrag på årsmötet. Vid årsmötet finns dessutom möjlighet för enskilda medlemmar att föreslå andra personer än de som valberedningen föreslagit. Här är man inte låst vid de förslag som har kommit in tidigare, utan man kan fritt föreslå kandidater ur medlemskretsen.

I en förening är det viktigt att valberedningen arbetar i stort sett under hela arbetsåret och inte enbart veckorna före årsmötet. Valberedningen är i mångt och mycket föreningens rekryteringsenhet och bör därför följa arbetet inom föreningens andra delar för att se om man behöver förstärkningar på olika kompetensområden. En vanlig fråga är om valberedningen har rätt att delta i styrelsens sammanträden och ta del av styrelsens protokoll. Valberedningen har inte någon sådan rätt men styrelsen kan besluta att en representant får närvara vid styrelsemötena som observatör, och likaså kan styrelsen tillåta att valberedningen får ta del av styrelseprotokollen. I det sammanhanget är det viktigt att påminna om att valberedningens tystnadsplikt att inte obehörigen röja vad de i denna egenskap fått kännedom om.

5 kap Revision

1 § Revisorer och revision

Föreningens räkenskaper och förvaltning ska årligen granskas av de revisorer som årsmötet utsett.

Revisorerna ska vara oberoende av dem som de har att granska.

Revisorerna har rätt att fortlöpande ta del av föreningens räkenskaper, årsmötes- och styrelseprotokoll och övriga handlingar.

Föreningens räkenskaper för det senaste verksamhets- och räkenskapsåret ska vara revisorerna tillhanda senast en månad före årsmötet.

Revisorerna ska granska styrelsens räkenskaper och förvaltning för det senaste verksamhets- och räkenskapsåret samt till styrelsen överlämna revisionsberättelse senast 14 dagar före årsmötet.

Kommentar

Revision

Revisorerna nämns ofta "den bortglömda funktionen", och inte sällan har revisorerna valts bland dem som blev över när alla andra uppdrag i föreningen tillsatts. Så ska det naturligtvis inte vara. Revisorerna är en mycket viktig del av föreningen och ibland brukar man kalla dem för medlemmarnas ombudsmän gentemot styrelsen. Revisorerna är på samma sätt som styrelsens ledamöter *sysloman*, och har som sådana fått medlemmarnas förtroende att följa, granska och vid behov vidta åtgärder om föreningens ekonomi och förvaltning på ett eller annat sätt inte fungerar. Revisorerna är föreningens kontrollerande organ.

En revisor kan antingen vara så kallad lekmanarevisor (verksamhetsrevisor) eller kvalificerad revisor, dvs. i praktiken yrkesrevisor. En yrkesrevisor bör finnas i föreningar med stor ekonomisk omsättning, och är i många fall en förutsättning för att i vissa lagidrotter erhålla en elitlicens. En revisor bör under alla omständigheter inte ha en nära koppling till styrelsens ledamöter, till exempel vara nära släkt med en styrelseledamot. Revisorn ska vara ojävig, vilket inte behöver innebära att den ska rekryteras utanför medlemskretsen.

Revisorerna ska följa styrelsens arbete under året genom att ta del av delbokslut, styrelseprotokoll och övriga handlingar som kan vara av värde. Styrelsen ska överlämna de ekonomiska handlingarna till revisorerna efter verksamhets- och räkenskapsårets slut. Revisorerna gör en granskning och upprättar en revisionsberättelse som ingår i möteshandlingarna till årsmötet. Det är också vanligt att revisorerna lämnar en särskild revisions-PM till styrelsen där de kan påpeka sådant som inte är allvarligt. Skulle det visa sig att ekonomiska oegentligheter har förekommit i föreningen är det revisorernas skyldighet att tala om det för medlemmarna på årsmötet, och även överväga om ansvarsfrihet ska föreslås hela eller delar av styrelsen.

6 kap Styrelsen

1 § Sammansättning

Styrelsen ska bestå av ordförande samt (X antal) övriga ledamöter. Styrelsen ska bestå av kvinnor och män.

Styrelsen ska inom sig utse vice ordförande och de övriga befattningshavare som behövs.

Styrelsen får utse adjungerad ledamot. Sådan ledamot har yttrande- och förslagsrätt men inte rösträtt. Adjungerad ledamot får utses till befattning inom styrelsen.

Kommentar

Styrelsen

En ideell förening måste ha en styrelse som kan företräda föreningen mot utomstående. Egentligen är kravet att det ska finnas ett ledningsorgan, vilket oftast benämns styrelse. Annars uppfyller inte föreningen kraven på att vara en juridisk person. Det räcker alltså inte med att säga att föreningens verksamhet ska ledas av medlemmarna och beslut fattas av medlemmarna vid medlemsmöten.

I stora föreningar med hundratals medlemmar är det självklart att medlemmarna inte kan delta i att fatta beslut som rör den löpande verksamheten trots att de ytterst har bestämmanderätten. En uppdelning av beslutanderätten mellan olika föreningsorgan är en nödvändighet för att föreningen ska kunna fungera.

Årsmötet är föreningens högsta beslutande organ, revisorerna är det kontrollerande organet och om styrelsen brukar man säga att den är det förvaltande eller verkställande organet.

Sammansättning

Styrelsens sammansättning måste framgå av stadgarna. Antalet styrelseledamöter kan variera från ordförande och två övriga ledamöter till ordförande och till exempel tio övriga ledamöter. Färre än tre ledamöter inklusive ordföranden bör det dock inte vara i en styrelse. Hur stor en styrelse ska vara får avgöras av föreningens storlek och karaktär, men den bör inte heller vara så stor att styrelsearbetet hämmas.

I vissa föreningar har det i stadgarna angetts att styrelsen består av ordförande och till exempel fyra till åtta övriga ledamöter. Om en sådan stadgeformulering finns måste årsmötet först bestämma hur många styrelseledamöter som ska väljas innan man går till val, vilket kan vara opraktiskt inte minst för valberedningen som ska bereda valen före årsmötet. En rekommendation är därför att skriva in i stadgarna exakt det antal ledamöter styrelsen ska ha. Det finns alltid möjlighet att utöka styrelsen genom att lägga fram förslag till stadgeändring. En sådan stadgeändring kan börja gälla omedelbart om årsmötet särskilt beslutar det (se ovan 3 kap. 9 §).

I stadgemallen rekommenderas att styrelsen ska bestå av män och kvinnor. I föreningar som enbart består av kvinnor eller män kan det vara svårt att motivera en sådan stadgeföreskrift men den typen av föreningar tillhör nog undantagen. En strävan bör också finnas att ungdomar ska ingå i styrelsen – en styrelseledamot i en ideell förening måste inte vara myndig.

I stadgemallen anges att styrelsen själv inom sig utser vice ordförande samt övriga befattningshavare de anser behövs. Men det finns inget som hindrar att föreningen skriver in i stadgarna att dessa ledamöter ska väljas av stämman. Det kan dock begränsa styrelsens möjlighet att utse till exempel ny kassör om den valda kassören lämnar styrelsen.

Om föreningen har valt att ha suppleanter, vilket inte är nödvändigt, inträder de i den ordning som årsmötet fastställt. I vissa föreningar har man valt att låta suppleanter inträda i styrelsen först om ordinarie ledamot lämnar styrelsen för gott. I andra föreningar inträder suppleanten när ledamoten

inte kan komma till ett möte. Föreningen bör i sina stadgar eller vid valet av suppleanter klart ange vilken ordning som ska finnas för suppleanters inträde i styrelsen.

Styrelsen kan utse en person till adjungerad ledamot. En sådan ledamot har inte rösträtt i styrelsen men kan utses till kassör eller sekreterare i styrelsen. Det finns inte heller något som hindrar att en anställd i föreningen adjungeras till styrelsen. En adjungerad ledamot kan utses för tiden till och med nästa årsmöte eller för viss tid.

2 § Styrelsens åligganden

När årsmöte inte är samlat är styrelsen föreningens beslutande organ och ansvarar för föreningens angelägenheter.

Styrelsen ska – inom ramen för RF:s, föreningens SF:s och föreningens egna stadgar – ansvara för föreningens verksamhet samt tillvarata medlemmarnas intressen.

Det åligger styrelsen särskilt att

- se till att föreningen följer gällande lagar och andra bindande regler, däribland att begära att belastningsregisterutdrag visas upp enligt 8 kap. 5 § RF:s stadgar,
- verkställa av årsmötet fattade beslut,
- planera, leda och fördela arbetet inom föreningen och för detta utarbeta arbetsordning och instruktioner för underliggande föreningsorgan samt hos SF uppdatera kontaktuppgifter enligt 8 kap. 5 § RF:s stadgar,
- ansvara för och förvalta föreningens medel,
- fortlöpande informera medlemmarna om föreningens angelägenheter i den utsträckning detta inte kan skada föreningens intressen,
- tillställa revisorerna räkenskaper m.m. enligt 5 kap. 1 §, och
- förbereda årsmöte.

Ordföranden ska leda styrelsens arbete och bevaka att styrelsen fullgör sina uppgifter enligt föreningens stadgar och övriga för föreningen bindande regler och beslut. Har ordföranden förhinder ska vice ordföranden träda in i ordförandens ställe.

Styrelsen ska besluta om fördelning av arbetsuppgifterna genom en särskild upprättad arbetsordning.

Kommentar

Styrelsens åliggande

Som angivits på flera ställen är styrelsen föreningens verkställande organ. Styrelsen är ansvarig för föreningens angelägenheter mellan årsmötena och är därför skyldig att vidta åtgärder och fatta beslut till nytta för föreningen och dess medlemmar. Styrelsen ska självfallet arbeta i enlighet med föreningens stadgar och är skyldig att följa allmän lag, men ska också följa de instruktioner och beslut som årsmötet föreskrivit i olika hänseenden.

3 § Kallelse, beslutsförhet och omröstning

Styrelsen ska sammanträda på kallelse av ordföranden. Ordföranden är skyldig att kalla till sammanträde då minst två ledamöter har begärt det. Underlåter ordföranden att utfärda kallelse får de som begärt sammanträdet kalla till det.

Styrelsen är beslutsmässig när samtliga ledamöter kallats och då minst halva antalet ledamöter är närvarande. För alla beslut krävs att minst hälften av styrelsens samtliga ledamöter är ense om beslutet. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst. Röstning får inte ske genom ombud.

Ordföranden får besluta att ärende ska avgöras genom skriftlig omröstning (beslut per capsulam) eller vid telefonsammanträde eller med hjälp av annan teknisk utrustning.

Vid sammanträde eller beslutsfattande enligt föregående stycke ska protokoll upprättas. Protokoll ska undertecknas av mötesordföranden och utsedd protokollssekreterare. Avvikande mening ska antecknas i protokollet.

Kommentar

Kallelse, beslutsförfarande och omröstning

De formella reglerna om kallelse och beslutsfattande inom styrelsen är lika viktiga som motsvarande regler för årsmötet.

Huvudregeln är att det är ordföranden som kallar till styrelsesammanträde. Om ordföranden av olika anledningar inte gör det och om det finns behov av ett sammanträde, kan minst hälften av styrelsens övriga ledamöter kalla till sammanträde. Under alla omständigheter får styrelsen endast fatta beslut om alla styrelseledamöter har kallats till styrelsesammanträdet. Skulle det förekomma att någon eller några ledamöter är obekväma i en styrelse får de inte hållas utanför styrelsen, utan samtliga ledamöter måste kallas och få möjlighet att delta i sammanträdena. I annat fall är risken stor att besluten kommer att ogiltigförklaras.

Om alla ledamöter kallats till sammanträde, och minst hälften av dem har kommit, måste minst hälften av styrelsens samtliga ledamöter vara ense om beslutet för att man ska kunna fatta beslut. Består styrelsen till exempel av ordförande och sex övriga ledamöter måste alltså minst fyra vara överens. Skulle enbart fyra ledamöter vara närvarande i samma exempel måste alla vara överens om beslutet för att det ska vara giltigt. Skulle styrelsen bestå av åtta ledamöter inklusive ordföranden, har ordföranden utslagsröst vid oavgjort röstresultat (fyra mot fyra). För att undvika den situationen kan det vara klokt att se till att styrelsen totalt består av ett udda antal styrelseledamöter.

En styrelseledamot som av en eller annan anledning har ett eget intresse av utgången i ett ärende bör inte delta i behandlingen av ärendet på grund av *jäv*. Styrelsen har en skyldighet att se till föreningens intressen, och varje styrelseledamot bör därför undvika att ge medlemmarna anledning att misstänka styrelsens opartiskhet.

Enligt stadgemallen kan ledamot inte rösta genom ombud. Det betyder att en frånvarande styrelseledamot inte kan ge någon annan fullmakt att rösta även för den personen vid sammanträdet. Däremot finns det inget som hindrar att en ledamot deltar i sammanträdet per telefon, framför sin mening och lämnar sin röst. I princip kan ett ärende även avgöras genom så kallat *per capsulam-beslut*, som betyder att ett skriftligt förslag till beslut kan skickas runt till styrelsens ledamöter för att godkännas.

Vid styrelsesammanträden, precis som vid årsmöten, ska alltid *protokoll* föras. Protokollssekreterare, som inte behöver vara styrelseledamot, utses av styrelsen. Protokollet ska ange tid och plats för sammanträdet, vilka som varit närvarande (och frånvarande) samt krav som framställts och de beslut som fattats för varje avhandlat ärende. Vid begärd votering ska även röstsiffrorna anges för beslutet och om någon reserverat sig mot beslutet ska det också stå i protokollet. En reservation behöver dock inte vara motiverad. Protokollen ska skrivas under av ordföranden och utsedd protokolljusterare.

Protokollen kan numreras löpande under arbetsåret (dvs. från årsmöte t.o.m. nästkommande årsmöte) och ska förvaras på ett betryggande sätt. Anledningen till det är att skydda mot manipulationer, eftersom protokollen är bevis på vilka beslut styrelsen har fattat.

Styrelseprotokoll är inte offentliga, vilket innebär att varken utomstående eller enskild medlem har rätt att kräva att få se innehållet. Det är styrelsen som bestämmer i vilken omfattning protokollen ska

spridas. Det vanliga inom idrottsrörelsen är ändå att styrelsebeslut refereras på klubbens hemsida/webbplats eller i annan informationskanal (se ovan under 2 kap. 2 §).

4 § Överlåtelse av beslutanderätten

Styrelsen får överlåta sin beslutanderätt i enskilda ärenden eller i vissa grupper av ärenden till kommitté eller annat organ eller till enskild medlem, anställd eller annan utsedd person. Sådana uppdrag kan gälla för viss tid eller tills vidare.

Den som fattat beslut med stöd av bemyndigande enligt föregående stycke ska fortlöpande underrätta styrelsen härom.

Kommentar

Överlåtelse av beslutande rätten

Enligt 1 kap. 6 § anges förutsättningarna för föreningens firmateckning. Förutom att föreningens firma tecknas av styrelsen eller av två styrelseledamöter gemensamt, kan styrelsen överlåta beslutanderätten till någon annan genom särskilt beslut.

I en fleridrottsförening är det vanligt att föreningsstyrelsen delegerar beslutanderätten till en sektionsledning inom vissa givna ramar. Det kan också förekomma delegering till särskild kommitté eller viss person. Det är viktigt att styrelsen noggrant anger förutsättningarna för beslutanderätten – se ovan (1 kap. 6 §) om behörighet och befogenhet.

För föreningsstyrelsens delaktighet är det viktigt att hela tiden ha kontroll på vilka beslut som fattas i föreningen. Även om beslutanderätten har delegerats ligger det yttersta ansvaret för föreningen på föreningsstyrelsen. Därför ska det alltid finnas ett system med regelbunden rapportering till styrelsen av de beslut som fattats av de delegerade.

7 kap Övriga föreningsorgan

1 § Kommittéer, arbetsgrupper och andra underliggande föreningsorgan

Föreningen ska för sin idrottsliga verksamhet ha följande sektioner/kommittéer:

.....
.....
.....

Föreningen ska för sin administrativa verksamhet ha följande fasta kommittéer:

.....
.....
.....

Kommentar

Underliggande föreningsorgan

Stadgemallen avslutas med tre paragrafer som är avsedda för föreningar som har valt att organisera sin verksamhet i olika underorgan, såsom idrottssektioner, kommittéer med flera. Det finns inget krav på att en förening måste organisera sin idrottsverksamhet i olika underorgan/sektioner.

Om en förening utövar till exempel bandy och skidor går det alldeles utmärkt att låta föreningens styrelse ansvara för båda verksamheterna utan att särskilda sektionsledningar inrättas. Av stadgarnas 1 kap. 1 § framgår vilka idrotter föreningen ska utöva. I de följande paragraferna kan det redogöras för hur föreningen tänker organisera verksamheten för dessa idrotter.

Frågan om bildande eller nedläggning av en specifik idrott (idrottssektion) är alltid en fråga för hela föreningen och inte bara för dem som är engagerade i den ifrågavarande idrotten. I praktiken blir oftast följden av ett sådant beslut en ändring av föreningens ändamål enligt 1 kap. 1 §, och därmed ett beslut om stadgeändring.

2 § Instruktioner

Styrelse ska, i särskild instruktion eller på annat lämpligt sätt, fastställa de befogenheter och skyldigheter som de underliggande organen har samt hur återrapportering till styrelsen ska ske.

Kommentar

Instruktion för underliggande föreningsorgan

Beträffande förutsättningarna för en särskild instruktion för underliggande organ, som är ett både mycket viktigt och nödvändigt dokument, hänvisas till vad som sagts ovan om firmateckning och överlåtelse av beslutanderätten.

Inte minst villkoren för företrädares rätt att ingå avtal för föreningens räkning måste noggrant regleras i en liknande instruktion. Underliggande föreningsorgan är ingen juridisk person och kan därför inte själv vara part i ett avtal.

3 § Budget och verksamhetsplan

Sektion/kommitté för respektive idrottsverksamhet samt övriga fasta kommittéer ska upprätta förslag till budget och verksamhetsplan för sektionen/kommittén att gälla under nästföljande verksamhetsår. Budget och plan ska ges in till styrelsen för godkännande på tid som den bestämmer. Styrelsen gör de

ändringar i budgeten och planen som bedöms vara nödvändiga med hänsyn till föreningens skyldigheter i olika hänseenden, föreningens ekonomiska ställning eller den väntade utvecklingen av den idrottsliga verksamheten.

Kommentar

Budget och verksamhetsplan för underliggande föreningsorgan

Eftersom underliggande organ är en del av en och samma juridiska person, det vill säga föreningen, måste styrelsen kontinuerligt följa underorganens ekonomi. Det ligger på föreningens styrelse att både godkänna och följa upp föreningsorganens budget och ibland ingripa och vidta åtgärder om dessas ekonomi förändras i en riktning som kan äventyra hela föreningen.

RF:s STADGAR (utdrag)

1 kap Idrottsrörelsens verksamhetsidé, vision och värdegrund (2023)

1 § Idrottsrörelsens verksamhetsidé, vision och värdegrund

Idrott ska bedrivas i enlighet med den av RF-stämman beslutade verksamhetsidén, visionen och värdegrunden.

Idrottens verksamhetsidé

Vi bedriver idrott i föreningar för att ha roligt, må bra och utvecklas under hela livet.

Definitioner och konstateranden:

Med idrott avses organiserad fysisk aktivitet där träning och möjlighet till tävling bidrar till välmående. Den fysiska prestationen har mer än försumbar betydelse. Idrottsrörelsen lägger särskild vikt på följande fyra områden.

Fysisk aktivitet: Det fysiska momentet är av mer än försumbar betydelse för själva aktiviteten, prestationen och resultatet.

Träning: Idrotten består av träning och lek som ger möjlighet till fysisk, mental, social eller kulturell utveckling.

Tävling: Idrotten har definierade tävlingsregler som bestäms och ägs av idrottens organisation.

Välmående: Idrotten bygger på att ha roligt, må bra och utvecklas hela livet. Hälsa, trivsel och välbefinnande är normgivande.

Idrott består av

träning och lek, tävling och uppvisning.

Idrotten ger

fysisk, psykisk, social och kulturell utveckling.

Vi organiserar vår idrott

i självständiga föreningar och förbund som tillsammans utgör en fri och frivillig folkrörelse förenad i Riksidrottsförbundet.

Vi delar in vår idrott

efter ålder och ambitionsnivå. Med barnidrott avser vi i allmänhet idrott till och med tolv års ålder. Med ungdomsidrott avser vi idrott för tonåringar och unga vuxna 13-25 år. Med vuxenidrott avser vi idrott för dem som är över 25 år.

I barnidrotten leker vi och ger barnen tillfälle att pröva på olika idrotter. Att ge barnen möjlighet till allsidig idrottsutveckling är normgivande för verksamheten. Tävling är en del av leken och ska alltid ske på barnens villkor.

I ungdomsidrotten och vuxenidrotten skiljer vi på breddidrott och elitinriktad idrott. Hälsa, trivsel och välbefinnande är normgivande inom idrotten. I den elitinriktade idrotten är prestationsförbättring och goda tävlingsresultat vägledande och i breddidrotten tjänar även ofta prestation och tävlingsresultat som en sporre.

Vi är en samlad idrottsrörelse

som verkar för samma vision och värdegrund, den genomsyrar alla förbund och föreningar, såväl bredd som elit. Vi värnar om den svenska idrottsrörelsens tradition där elit- och breddverksamhet sker i nära samverkan, som ger inspiration, utveckling och livskraft. Inom idrottsrörelsen respekterar alla förbund och föreningar, såväl elit som bredd, varandras roller och verksamhetsvillkor.

Idrotten följer

FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och FN:s internationella konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Idrottens vision

Svensk idrott - världens bästa

Svensk idrott vill vara bäst i världen för alla på alla nivåer. Vi vill ständigt utvecklas och förbättras både till form och innehåll. Det bygger på en självstyrande och samlad idrottsrörelse med starka förbund och föreningar samt en utbildningsverksamhet i världsklass.

Idrottens värdegrund

Glädje och gemenskap

Glädje och gemenskap är starka drivkrafter för att idrotta. Vi vill bedriva och utveckla all verksamhet så att vi ska kunna ha roligt, må bra och utvecklas under hela livet.

Demokrati och delaktighet

Föreningsdemokratien innebär att alla medlemmars röst har lika värde. Delaktighet innebär att alla som deltar får vara med och bestämma om och ta ansvar för sin verksamhet. Demokrati och delaktighet ska utövas jämställt och oavsett bakgrund.

Allas rätt att vara med

Allas rätt att vara med innebär att alla som vill ska kunna vara med utifrån sina förutsättningar. Alla som vill, oavsett nationalitet, etniskt ursprung, religion, ålder, kön eller sexuell läggning samt fysiska och psykiska förutsättningar, får vara med i föreningsdriven idrottsverksamhet.

Rent spel

Rent spel och ärlighet är en förutsättning för tävlande på lika villkor. Det innebär att följa överenskommelser och leva efter god etik och moral. Detta inkluderar bland annat att aktivt arbeta mot doping, matchfixing, osund ekonomi och annat fusk samt mot mobbing, trakasserier och våld såväl på som utanför idrottsarenan.